

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Από τον πόνο αναδύεται η Γνώση.

Αισχύλου (Αγαμέμνων, 177)

"Πάθει μάθος"

ΕΤΟΣ 47ον

ΤΕΥΧΟΣ 247

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	Σελ.
Νίκου Καζαντζάκη: Η δύναμη της αγάπης	1
Χριστόφ. Καμαρωτάκη: Η αναγκαιότητα της αλλαγής	3
Annie Besant: Ορισμός της Θεοσοφίας	5
Ο πραγματικά ηθικός άνθρωπος κατά τον Αλβέρτο Σβάϊτσερ.....	11
Δημητρίου Ιωαννίδη: Η φιλοσοφία των Πυθαγορείων	12
Η διαθήκη του Μπετόβεν	16
Αναφορές από το “Γεροντικό “ για την ταπείνωση	19
Νίκος Καρβούνης Πνευματικό μνημόσυνο ενός αξέχαστου διδάσκालου	20
Λόγοι σοφοί.....	25
Σήλια Νικολαΐδη: Επύκλωση. Ποίημα	27
Ο τρόπος της μάσησης και της διατροφής	28
Ι.Σ. Τουργκένιεφ: Το σπουργίτι	29
Αιλίας Νάκου: Σμιόνη Βέλ, μια φωτεινή παρουσία	30
Η όψη του προσώπου και ο ψυχικός κόσμος	38
Ο Διονύσιος Σολωμός πραγματικός φιλόανθρωπος.....	40
Με ένα παξιμάδι!	41
Χαράλαμπος Μπάρακλη. Ο Ήλιος. Αναφορές για τη βαθύτερη σημασία του.	42
Γιατί με γυρίζετε από τον άλλο κόσμο;.....	48
Βασίλη Παπαθεοδώρου: Μετενσάρκωση και γεγονότα, Ιστορική αναδρομή	49
Γαρνγκαλλιά Ραβζούλα: Το όνειρο. Ποίημα.....	53
Το μεγάλο μυστικό των μασόνων	54
Αλκωνίδες ημέρες	56
Νίκος Καζαντζάκης. Εμπάθειες μετά το θάνατό του.	57
Οι γάμοι ενός κληρικού.	60
Η αναγνώριση του σφάλματος	61
Πρόγραμμα ομιλιών στη Θ.Ε.Απριλίου-Μαΐου-Ιουνίου 2002.....	62
Μεταξύ μας	64

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Τηλ. 010 362.0702 - 010 361.0961

e-mail: theosophicalgr@hotmail-com

Διανέμεται δωρεάν εις τα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Διευθυντής: Γεώργιος Σιβέρης

Επιμέλεια ύλης: Χαράλαμπος Μπάρακλης

Έτος 47ον, Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2002, Τεύχος 247

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

*Απόσπασμα από το βιβλίο
του Ν. Καζαντζάκη, "Ο φτωχούλης του Θεού"*

“ Τότε ο αδερφός Βερνάρδος σηκώθηκε και τα γαλάζια μάτια του είχαν βουρκώσει.

-Αδερφοί, είπε, να φύγουμε από τον κόσμο, πώς μπορούμε εμείς να τα βάλουμε με τους αρχόντους του αιώνα; Να φύγουμε! να καταφύγουμε στην έρημο, ν'αφιερώσουμε τις ημέρες και τις νύχτες μας στην προσευχή. Παντοδύναμη είναι η προσευχή, αφερφοί μου· ένας προσεύχεται στην κορφή ενός βουνού, κι η προσευχή χύνεται κάτω με ορμή, μπαίνει στις πολιτείες κι αναστατώνει τις άνομες καρδιές· ανεβαίνει ως τα πόδια του Θεού και μαντατεύει τον πόνο του ανθρώπου. Μονάχα με την προσευχή, όχι με τα πλούτη, όχι με τ'άρματα, αδερφοί μου, θα σώσουμε την οικουμένη.

Σηκώθηκα τότε κι εγώ να μιλήσω, τσεύδισα μερικά λόγια, μα ευτύς τα'χασα, έκρυψα στις απαλάμες το πρόσωπό μου κι έβαλα τα κλάματα. Μερικοί αδερφοί, γέλασαν, μά ο Φραγκίσκος με αγκάλιασε, μ'έβαλε να καθίσω δεξά του:

-Κανένας δε μίλησε με τόση τέχνη και δύναμη, είπε· έχε την ευκή μου, φράτε Λεόνε.

Σηκώθηκε, άνοιξε, καθώς το συνηθούσε, τις αγκάλες:

-Αγάπη! Αγάπη! είπε· όχι πόλεμο, όχι βία· μά κι η προσευκή δε φτάνει, αδερφέ Βερνάρδο, χρειάζεται κι η πράξη· δύσκολο, επικίνδυνο να ζείς με τους ανθρώπους, μα πρέπει· πολύ βολικό ν'αποτραβιέσαι στην έρημο και να προσεύκεσαι· αργεί η προσευκή να κάνει το θάμα της, πιο γρήγορη, πιο σίγουρη, πιο δύσκολη **είναι η πράξη**· όπου είναι άνθρωποι, είναι κι ο πόνος, η αργρώστια, η αμαρτία· εκεί είναι η θέση μας, αδερφέ μου, μέσα στους λεπρούς, τους αμαρτωλούς, τους πεινασμένους. Ένα φριχτό ακάθατο σκουλήκι κοιμάται στα σωθικά του κάθε ανθρώπου· και του πιο άγιου ασκητή· σκύψε, πές του : σε αγαπώ! και θα πετάξει φτερούγες και θα γίνει πεταλούδα.... Σκύβω και προσκυνώ την παντοδυναμία σου, Αγάπη· έλα και φίλησε τους αδερφούς μας, έλα και κάμε το θάμα σου!”.

Σελ. 193

Όσο σκληρή κι αν είναι μια φύση θ'αναλυώσει στη φωτιά της αγάπης. Αν δεν αναλυώσει θα πεί πως η φωτιά δεν είναι αρκετά δυνατή.

Ματχάμα Γκάντι (Γ. Μαρκάκη, Οι δυο μεγάλοι απόστολοι της αγάπης, Μ. Γκάντι- Α.Σβάρτσερ, Αθήνα 1968,σελ. 35)

Μόνο η αιώνια αγάπη
οδηγεί στη λύτρωση

Ι.Β. Γκαίτε (Φάουστ, σίχοι 11964-11965)

Άγριο δένδρο ο φθονερός, πικρό καρπό μας δίνει.
Όμως μ'αγάπη, αν μπολιαστεί, γλυκόχυμο θα γίνει.

Από τη σοφία της Ανατολής (Σ.Προκοπίου, Το κομπολόι του Δεοβίση, Αθήνα 1957,σελ.29)

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Του Χριστόφ. Καμαρωτάκη

Όταν αναλογισθούμε πού διοχετεύεται και σπαταλάται η ζωτική ενέργεια του μεγαλύτερου αριθμού των ανθρώπων, θα ομολογήσουμε ότι καταναλίσκεται στο πώς να αποκτήσουν έλεγχο και κυριαρχία πάνω στη φύση που μας περιβάλλει, πώς να εκμεταλλευθούν την ζωτικότητα της, και πώς να απολαύσουν τις χαρές της. Είναι αλήθεια ότι με αυτό ικανοποιήθηκαν μέχρι ενός σημείου οι φυσικές ανάγκες των ανθρώπων, αφού βελτιώθηκε σχετικώς η διατροφή τους, εξασφαλίστηκε καλύτερα η κατοικία τους, και απέκτησαν περισσότερες ανέσεις και τέρψεις.

Βέβαια, αυτός ο προσανατολισμός των ανθρώπων δεν στερείται αξίας. Όμως αυτή η στροφή προς τα έξω, προς τον κόσμο, της φαινομενικής πραγματικότητάς τους προσηλώνει και τους δένει υπέρ το δέον στην μορφή η οποία αναντίρρητα εξασκεί επάνω τους μια ισχυρή γοητεία. Τόσο ισχυρή μάλιστα ώστε να ξεχνούν ότι υπάρχει και το πνεύμα δια το οποίο πρέπει να ενδιαφερθούν. Έτσι η προσπάθεια δια την κατανόηση του πνεύματος, ελάχιστα, ή και καθόλου δεν τους απασχολεί. Αυτή η απορρόφηση του νου από την μορφή, αυτή η αιχμαλωσία του από αυτήν έχει αναπτυχθεί σε μια λατρεία. Αυτή η λατρεία της μορφής αντί της λατρείας του πνεύματος μοιάζει με την λατρεία των ειδώλων αντί της Θεότητας.

Είναι ανάγκη επομένως να συγκεντρώσουμε την θέλησή μας δια να αντιδράσουμε και να προσπαθήσουμε να απαλλαγούμε από αυτήν την αποκλειστική επίδραση της μορφής και να επιδιώξουμε να ανυψωθούμε στον κόσμο του πνεύματος. Αυτός ο κόσμος είναι παντού, είναι απέραντος και βαθύτατος. Αυτός μόνον μπορεί να δώσει στη ψυχή μας ανέκφραστες χαρές και υπέροχες συλλήψεις.

Θα πρέπει να πούμε ότι στο σημερινό εξελικτικό στάδιο που έφθασε ο άνθρωπος, δυστυχώς δεν έχει ακόμη καταλάβει, ότι ο πραγματικός του εαυτός δεν είναι η υλική μορφή, στην οποία έχει προσκολληθεί δουλικά, αλλά η θεία ψυχή του η οποία όπως λέ-

γουν οι Ορφικές παραδόσεις είναι “ως εν φυλακή εντός του σώματος”. Όστε η στροφή προς τα έσω βάσει των διαπιστώσεων αυτών καθίσταται δια τον καθένα αναγκαία. Αυτή θα του φέρει ψυχική ανάταση και θα τον κάμει να νιώσει βαθύτερα την θεία του φύση. Θα συνειδητοποιήσει πλέον ότι δι’αυτόν οι περιορισμοί της ύλης δεν υπάρχουν και ότι στον κόσμο του πνεύματος βασιλεύει η θεική απάθεια που δεν συγκρίνεται με καμία εξωτερική ευχαρίστηση και χαρά.

Αυτόν τον βαθυστόχαστο κόσμο του πνεύματος θα πρέπει να αναζητήσουμε δια να επιτύχουμε την αληθινή μεταμόρφωση του εαυτού μας. Η εσωτερική αυτή αλλαγή θα μας καταστήσει ικανούς να βλέπουμε τα εγκόσμια πράγματα πολύ διαφορετικά από ότι τα βλέπαμε μέχρι τώρα με τις κοινές αισθήσεις και το νου.

Απ’της μητέρας την κοιλιά πριχού το νήπιο βγεί,
δεν ξέρει ποια φωτόλουστη το περιμένει αυγή...
κι ο άνθρωπος, όσο που ζει σ’αυτήν εδώ τη σφαίρα,
δεν ξέρει ποια υπερκόσμια θα τον φωτίσει ημέρα...

*Σοφία της Ανατολής (Σωκράτη Προκοπίου,
Το κομπολόϊ του Δεοβίση, Αθήνα 1957,σελ. 35)*

Δεν είναι δυνατόν να σχηματίσουν μερικοί άνθρωποι μεγάλο φρόνημα και γενναίο, εάν καταγίνονται με πράγματα μικρά και ευτελή. Διότι οποιεσδήποτε και άν είναι οι ενασχολήσεις των ανθρώπων, τέτοιο είναι φυσικό να έχουν και το φρόνημα

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ(Ολυνθιακός Γ, 32)

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ

Της Annie Besant τ. προέδρου της Θ.Ε. (1847-1933)

Καμία θρησκεία, καμία φιλοσοφία, καμία επιστήμη, αξία του ονόματός της, δεν μπορεί να κατανοηθεί σε όλες τις σχέσεις της με την ζωή, ούτε να εξερευνηθεί μέχρι τις πιο σκοτεινές πτυχές της, χωρίς να επιδοθή το πρόσωπο που επιθυμεί να την εννοήσει σε μια μελέτη επιμελή και μακρά. Η μεταφυσική και η φιλοσοφία του Χριστιανισμού εδημιούργησαν μια φιλολογία εξ ολοκλήρου ακατανόητη για τον “κοινόν άνθρωπο”, τούτο όμως δεν σημαίνει κατ’ανάγκη ότι ο Χριστιανισμός πρέπει ν’απορριφθή σαν υπόθεση σκοτεινής και δύσκολης μελέτης, που περιέχει πράγματα απλησίαστα για τον άνθρωπο της κοινής αντιλήψεως. Ο Χριστιανισμός, όπως έχει την αποψη του την φιλοσοφική, το ίδιο έχει και την λαϊκή. Το ίδιο συμβαίνει και με την Θεοσοφία. Η λεπτή μεταφυσική της, είναι ικανή να εξουδετερώση και την πιο οξεία διάνοια, αλλά η σκιαγραφία των κυριωτέρων τμημάτων της είναι προσιτή στον καθένα που κατέχει μια μέση νοητική ικανότητα, ενώ, αφ’ετέρου, οι ηθικές της διδασκαλίες μπορούν να εμφανισθούν με τρόπο ελκυστικό ακόμη και σ’ένα παιδί.

Ο κόσμος είναι εξοικειωμένος από χιλιετηρίδες με τις ηθικές διδασκαλίες της Θεοσοφίας, οι οποίες ευρήκαν έναν εξαιρετικό τρόπο εκφράσεως μέσα σε πολυάριθμους λόγους αποδιδομένους στον Ζωροάστρη της Περσίας, στον Λάο Τσέ της Κίνας, στον Βούδδα των Ινδιών και στον Ιησού της Παλαιστίνης. Η ηθική που διδάσκουν αυτοί οι μεγάλοι σοφοί είναι απαράλλακτα η ίδια, και η Θεοσοφία δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να επαναλαμβάνει τις ομόφωνες επαγγελίες αυτών των διδασκάλων, που είναι παραδεκτές από την ανθρωπότητα, άν όχι στην πράξη, τουλάχιστον στη συνείδηση.

“Σ’εκείνον που αναίτια μου προξενεί κακό”, λέγει ο Βούδδας, “θ’απαντήσω περιβάλλοντάς τον με την ανεπιφύλακτη αγάπη μου. Όσο περισσότερο κακό θα κάνη, τόσο περισσότερο καλό θα του ανταποδίδω. Ποτέ το μίσος δεν καταστέλλεται με το μίσος, αλλά με την αγάπη”. “Τον καλόν άνθρωπο θα τον υποδεχθώ με καλωσύνη.

Αλλά κ' εκείνον που δεν είναι καλός θα τον υποδεχθώ επίσης με καλωσύνη. Στον πιστό θα παραχωρήσω την πίστη μου. Στον άπιστο, το ίδιο. Τον φιλάργυρο να τον διδάσκετε με την δύναμη της γενναιοδωρίας, και τον ψεύτη με την δύναμη της φιλαληθείας". Αυτά είναι τα διδάγματα που έδωσε ο Λάο-Τσέ στους μαθητάς του.

"Αγαπάτε τους εχθρούς υμών, ευλογείτε τους καταρωμένους υμάς, καλώς ποιείτε τους μισούσιν υμάς". Αυτή ήταν η διδασκαλία του Ιησού. Σέ τέτοια ρητά διαγωγής η Θεοσοφία δεν θα είχε τίποτε πιο ευγενικό να προσθέση. Ισχυρίζεται όμως, ότι αληθινά προσθέτει ένα κίνητρο αναγκαστικά ριζωμένο στην ορθολογιστική φιλοσοφία, κίνητρο το οποίο μπορεί να έχη πάνω στη διαγωγή μας αποτέλεσμα, που η απλή διατύπωση γνωμικών δεν κατώρθωσε να παραγάγη.

"Ο πρώτος σκοπός της Εταιρίας", έγραφε μια από εκείνες τις μεγάλες ψυχές που έστειλαν τον αγγελιοφόρο τους να την ιδρύση για να βοηθήσουν την Ανατολή όπως και την Δύση, "είναι η φιланθρωπία. Ο αληθινός Θεόσοφος είναι φιλάνθρωπος. Δεν ζή για τον ευατό του, αλλά για τον κόσμο". Και η αληθινή φιλανθρωπία δεν συνίσταται μόνον στο να βοηθά κανείς υλικά εκείνους που υποφέρουν, αλλά επίσης να τρέφη με γνώσεις το πεινασμένο πνεύμα. Διότι "αυτό και η φιλοσοφία, η ορθή κατανόησης της ζωής και των μυστηρίων της, θα προσφέρουν την απαραίτητη βάση και θα δείξουν την ατραπό που είναι καλό ν' ακολουθήση κανείς."

Η πρώτη αρχή που παίρνει κανείς από την εσωτερική φιλοσοφία, γνωστή στην σημερινή εποχή με το όνομα Θεοσοφία, είναι ότι κάτω απ' όλα τα φαινόμενα ευρίσκεται μια Ύπαρξις αιωνία, η οποία εκδηλώνεται και εκτείνεται μέσα στο Σύμπαν, δημιουργώντας κατά κάποιο τρόπο ένα σύμπαν από την εκπνοή της, ένα σύμπαν που είναι Πνεύμα- το πιο λεπτό - στο κέντρον του, και φυσική ύλη στην εκδήλωσή του, την πιο εξωτερική. Το Πνεύμα και η ύλη είναι οι δυο πόλοι αυτού του εξελισσομένου σύμπαντος, και σε κάθε σημείο αυτού του σύμπαντος ευρίσκεται και το ένα και το άλλο: το Πνεύμα που παράγει τις ενέργειες ή τις δυνάμεις, και η Ύλη που παράγει τις μορφές. Αυτή είναι η δυαδικότης που είναι τόσο έντονα σημειωμένη μέσα στη Φύση: "Τα ζεύγη των αντιτιθεμένων", το θετικό και το αρνητικό, το φώς και το σκοτάδι, το άρρεν και το θήλυ και ούτω καθ' εξής. Αυτήν την Ύπαρξη, όταν επιβάλλη στον εαυτό της όρια για να μην είναι παρά μόνον η αιτία του σύμπαντος, την ονομάζουμε Θεό.

Κατόπιν, αυτό το σύμπαν εξελίσσεται περνώντας από επτά στάδια. Κάθε ένα από αυτά τα διαδοχικά στάδια σημειώνεται από τον

κατά τον μάλλον ή ήττον λανθάνοντα χαρακτήρα της πνευματικής όψεως, και από μίαν ανάπτυξη της υλικής όψεως. Είναι το Μοναδικό, τυλιγμένο μέσα σε ενδύματα που γίνονται πιο πυκνά, μέχρις ότου τελικά το ένδυμα αποκρύπτει την ζωή την οποίαν καλύπτει. Έτσι τραγουδούσε ο Goethe:

“Μοχθώ στο σκληρό έργο του Χρόνου και υφαίνω για τον Θεό ενδύματα, που θα σε κάνουν να τον δής”.

Έτσι το σύμπαν κατακτά τελικά την φυσική του μορφή που δεν είναι παρά η υλοποιήσις της θείας σκέψεως. Φθάνοντας στο πιο πυκνό σημείο της υλοποιήσεως, αρχίζει να πραγματοποιηθή βραδέως την επιστροφή· οι πνευματικές δυνάμεις, που ήσαν κρυμμένες μέσα κατά την διάρκεια που η πυκνότης ηύξανε, αρχίζουν να εξελίσσονται, οι δε υλικές μορφές που η Σκέψις έχει αναλάβει, φορτώνονται μ'ένεργεια, ακτινοβολώντας από ζωή.

Εδώ μπορεί κανείς να θέση την ερώτηση: “Γιατί επτά στάδια; Γιατί όχι δέκα, δέκα-επτά, πενήντα”;

Η Φύσις επαναλαμβάνει αδιάκοπα τον αριθμό επτά, που είναι η βάση του κύκλου της εξελίξεώς μας. Δεν γνωρίζω γιατί ο αριθμός επτά είναι εκείνος που υποβασιάζει την εξελιγή μας. Μπορεί, όμως, ν'ανακαλύψη κανείς με την παρατήρηση ότι έτσι είναι. Η Σελήνη, που έχει τόσο μεγάλη επίδραση στις περιόδους της ζωής μας, τις σημειώνει με τα πολλαπλάσια του επτά, διότι τελειώνει τον κύκλο της, τον σεληνιακό μήνα, σε είκοσι οκτώ ημέρες. Το τέταρτον του σεληνιακού μηνός, το τέταρτον της Σελήνης, μας δίνει την εβδομάδα, η οποία περιλαμβάνει επτά ανατολές και επτά δύσεις του ηλίου. Η διάρκεια των περιόδων της κυοφορίας είναι πολλαπλάσιον των σεληνιακών μηνών. Το έβδομο έτος της ζωής από της γεννήσεως, σημειώνει ένα στάδιο αναπτύξεως μέσα στην αύξηση του παιδιού. Το ίδιο συμβαίνει και με το δέκατο τέταρτον έτος. Οι πυρετοί φθάνουν το κρίσιμο σημείο τους την έβδομη, την δεκάτη τετάρτη και την εικοστή πρώτη ημέρα. Θα μπορούσε κανείς ν'αναφέρει ατελείωτα παραδείγματα. Όλες αυτές οι επαναλήψεις του αριθμού επτά μέσα στην Φύση, δείχνουν ότι ο αριθμός αυτός δεν είναι αποτέλεσμα αυθαίρετης εκλογής της φαντασίας του μυστικιστού, αλλά ότι ο τελευταίος αρκείται ν'αναγνωρίση ένα γεγονός και να το παραδεχθή.

Η αρχή που ακολουθεί σε σπουδαιότητα είναι, ότι ο άνθρωπος και το σύμπαν αποτελούν, αμοιβαίως, αντανάκλαση του ενός επί του άλλου. Όλες οι δυνάμεις που υπάρχουν μέσα στο σύμπαν, υπάρχουν μέσα στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος ευρίσκεται σε μια κατάστα-

ση ημιανεξαρτησίας με το σύμπαν, και αυτή η ημιανεξαρτησία του επιτρέπει να εξερευνά όλες τις περιοχές του σύμπαντος και σε κάθε μία από αυτές, δια της ασκήσεως των αντιστοιχών ικανοτήτων της κυρίας φύσεώς του, κερδίζει μια άμεση γνώση, η οποία μπορεί να εγγραφεται στην συνείδησή του. Έτσι, ο άνθρωπος κατέχει:

1. Ένα πυκνό φυσικό σώμα δια μέσου του οποίου έρχεται σ'επικοινωνία με το φυσικό σύμπαν. Τα κύτταρα αυτού του σώματος λαμβάνουν εντυπώσεις έξωθεν τις οποίες διαβιβάζουν στους εσωτερικούς φορείς.

2. Ένα διπλό αιθερικό, που αποτελείται από τον αιθέρα του φυσικού κόσμου και είναι ο φορέας των ζωτικών δυνάμεων και των ηλεκτρομαγνητικών ενεργειών.

3. Ένα αστρικό σώμα, ή σώμα των επιθυμιών, έκφραση απλοποιημένη για τη μορφή που περιέχει τα κέντρα των αισθήσεων, των αληθινών αισθήσεων μέσα στις οποίες λειτουργούν όλες οι επιθυμίες. Είναι η γέφυρα μεταξύ του φυσικού σώματος και του νοητικού. Τα πιο λεπτά του μέρη είναι στενά αναμεμιγμένα με τα πιο χονδροειδή τμήματα του νοητικού σώματος, προσφέροντας τοιουτοτρόπως μια έδρα για τις συγκινήσεις.

4. Ένα νοητικό σώμα, που είναι ο φορέας κάθε συγκεκριμένης σκέψεως, αποτελούμενης από υλικές καταστάσεις που αποτελούν τον κατώτερο νοητικό κόσμο.

Αυτά τα τρία σώματα (του φυσικού σώματος διαιρουμένου σε δύο μέρη) μαζί με την ζωτικότητα η οποία πάλλεται εις αυτά, αποτελούν τα τρία ενδύματα της ψυχής με τα οποία περιβάλλεται για ν'αποκτήση την πείρα της ζωής μέσα στις τρεις αντίστοιχες περιοχές του σύμπαντος. Δια μέσου αυτών κατοικεί στον φυσικό μας κόσμο και έχει και την δυνατότητα να διατρέχη τον αστρικό και τον νοητικό κόσμο και να συλλέγη την γνώση τους. Χάνονται όλα κατά την αλλαγή που ονομάζουμε θάνατο, ή μετά και συνιστούν την προσωπικότητα.

Αν και ο άνθρωπος φοράει και τα τρία αυτά ενδύματα, είναι κατά βάθος ένα θείον όν, του οποίου η εξέλιξις, ξεκινώντας από την κατάσταση του σπέρματος, φτιάχνει μια τελείαν εικόνα του Θεού, έναν Εαυτό που περιλαμβάνει τρία βασικά στοιχεία: την Ύπαρξη, την Ευδαιμονία και την Γνώση.

Το στοιχείον της Γνώσεως ονομάζεται συχνά:

5. Ανθρώπινη ψυχή, και φαίνεται σαν καθαρός λόγος μέσα στον ανώτερο νοητικό κόσμο. Αυτή είναι η πραγματική ατομικότης.

6. και 7. Τα υπόλοιπα βασικά στοιχεία του Εαυτού που συχνά περιγράφονται ως : το Πνεύμα και ο φορέας του. Ο Εαυτός δεν επηρεάζεται από τον θάνατο, δεν γεννάται και δεν πεθαίνει, και η φύσις του είναι όμοια με του Θεού, ακριβώς όπως η φύσις του παιδιού δεν μοιάζει παρά μ'εκείνην του πατέρα. Το σύμπαν υφίσταται για την εξέλιξη αυτού του θείου παιδιού.

Η ανάλυσις αυτή του ανθρώπου μας δίνει το κλειδί της πολύπλοκης φύσεώς του. Μας επιτρέπει ν'ακολουθήσωμε και να καταλάβωμε την λειτουργία της συνειδήσεως το ίδιο καλά στον άγιο όπως και στον εγκληματία, ή σ'οποιονδήποτε άλλο κοινόν άνθρωπο. Με την κατανόηση δε αυτής της λειτουργίας, μαθαίνουμε τον τρόπο ν'ακολουθούμε το καλό, τον καλύτερο τρόπο της βοήθειάς του ανθρώπου μέσα στον αγώνα του για την εκπαίδευση και την εξέλιξη της πνευματικής όψεως των κατωτέρων στοιχείων της φύσεώς του.

Κατά τον θάνατο, απαλλάσσεται διαδοχικά απ'αυτά τα τέσσερα κατώτερα στοιχεία, ο δε χρόνος κατά τον οποίον διαρκεί αυτή η διαδικασία της απαλλαγής ποικίλλει, σύμφωνα με ωρισμένες συνθήκες, για τις οποίες δεν είναι ο κατάλληλος χώρος εδώ να συζητήσωμε. Η απαλλαγείσα ψυχή, ξαναενώνεται με το Πνεύμα και τον φορέα του, περνά ακολούθως σε μια κατάσταση γαληνιαίας ευτυχίας, κατά την διάρκεια της οποίας αφομοιώνει την πείρα που συνεκέντρωσε από την περασμένη της ζωή και ολοκληρώνει στο νήμα της κυρίας φύσεώς της ό,τι, κατά την ζωή εκείνη ήταν άξιο αθανασίας.

Κατόπιν έρχεται για την ψυχή η εποχή να ξαναγυρίση στην γή, για να διδαχθή ένα καινούργιο μάθημα στο σχολείο της ζωής. Ο τόπος όπου γίνεται η ενσάρκωσή της, το έθνος, η οικογένεια, προσδιορίζονται από τις συγγένειες που ανεπτύχθησαν κατά την διάρκεια των περασμένων βίων. Η ψυχή η οποία υπέκυψε στις ορέξεις της γεμάτης πάθη φύσεώς της, θα ελκυσθή σε γονείς που δείχνουν τα ίδια χαρακτηριστικά. Οι δεσποζουσες ιδέες μιας ζωής, κυβερνούν τις συνθήκες της επόμενης ζωής. Εξ ου και η ατέραντη επίδρασις των ιδεών και των τάσεων των σκέψεών μας. Οι σκέψεις, οι επιθυμίες και οι πράξεις μιας συγκεκριμένης ζωής παράγουν αυτό που ονομάζουμε Κάρμα των επομένων βίων και που κανείς δεν μπορεί να διαφύγη.

Σε κάθε ζωή, η ψυχή αναζητά την πείρα, και το Κάρμα της είναι "καλό" ή "κακό" ανάλογα μ'αυτό που βρίσκει κατά την αναζήτησή της. Διότι η ψυχή κατακτά την γνώση χάρις εις την πείρα, ενώ χάρις στην γνώση αποκτά την ικανότητα να οδηγή, ολίγον κατ'ολίγον τον

σαρκικό άνθρωπο μέσα στον οποίον εδρεύει. Μία ζωή θλίψεως, κρίνοντάς την εξωτερικά, ίσως να είναι μια ζωή για την οποίαν η ψυχή αγαλλιά, διότι κάθε εμπόδιο που υπερπηδά και κάθε πόνος που υποφέρει, μετατρέπονται από την πνευματική αλχημεία της σε νέες δυνάμεις και σε νέες ιδιότητες. Μετρήστε την διαφορά της δυνάμεως και της ωφέλειας ανάμεσα στην ψυχή ενός αγριίου, ενός πρωτόγονου τύπου και ενός ήρωος ή ενός αγίου και θα εννοήσετε γιατί η ψυχή αναζητά την πείρα και τίνι τρόπω κατακτά την πρόοδό της.

Και έτσι συνεχίζεται από ζωή σε ζωή το ταξίδι της ψυχής, μέχρι να συγκεντρώση όλη την πείρα που μπορεί να της δώσει η γή. Η ψυχή φθάνει στον πιο μεγάλο βαθμό ανυψώσεως, που να είναι εναρμονισμένος με την ζωή σ' αυτό τον κόσμο και της προσφέρεται, τότε, μια εκλογή. Μπορεί να συνεχίση την θριαμβευτική της πορεία μέσα σε βασιλεία ανωτέρας φύσεως, ώστε να αυξηθεί ακόμη. Ή καλύτερα, έχοντας αυτό το θαυμάσιο βραβείο στα χέρια της, μπορεί να επιστρέψη εκ νέου στην γή για να υποφέρει υπομονετικά το φορτίο της σάρκας, καθώς θα περιμένη τα καθυστερημένα παιδιά των ανθρώπων να φθάσουν στο επίπεδο το δικό της, ώστε να εισέλθει στην ειρήνη με την συνοδεία ολοκληρώου της φυλής της. Οι μεγάλες ψυχές που διαλέγουν αυτήν την κοπιαστική μοίρα είναι οι σωτήρες του κόσμου, που αγρυπνούν για να βοηθούν κάθε φορά όπου η βοήθεια είναι δυνατή, είναι οι Μεγάλοι Αδελφοί της φυλής μας, οι Υιοί του Ανθρώπου με το ακάνθινο στεφάνι.

Ευλογημένοι άς είναι όσοι με κάποιον τρόπο μπορούν να τους βοηθήσουν να σηκώσουν το βαρύ φορτίο του κόσμου μας, που είναι γεμάτος πόνους, και που μπορούν να συνεργάζονται έστω και με τον ταπεινότερο τρόπο για την επίσπευση της εξελίξεως του ανθρώπου προς το ένδοξο πεπρωμένο του. Διότι το να υπηρετής την ανθρωπότητα είναι το πιο ευγενικό προνόμιο, και το να εργάζεσαι για τον κόσμο, η πιο πλούσια ανταμοιβή. **Η φιλοσοφία μας, η επιστήμη μας, η θρησκεία μας, δεν έχουν αξία, παρά μόνον εάν μας κάνουν ωφέλιμα μέλη στην Ανθρώπινη Αδελφότητα.**

Ο πραγματικά ηθικός άνθρωπος κατά τον Αλβέρτο Σβάϊτσερ

Ο άνθρωπος είναι τότε μόνο πραγματικά ηθικός, όταν υπακούει στην υποχρέωση να βοηθήσει κάθε ζωή στην οποία είναι ικανός να δώσει βοήθεια, και όταν δεν επιτρέπει στον εαυτό του να βλάψει κάθε ζωντανή ύπαρξη. Δεν εξετάζει αν αυτή η ζωή είναι αρκετά πολύτιμη για ν'αξίζει το ενδιαφέρον του ή αν η ζωή αυτή είναι ικανή να προκαλέσει την ευαισθησία του.

Την ζωή την νοιώθει σαν κάτι το ιερό. Δεν κόβει ένα φύλλο από το δένδρο, δεν μαζεύει λουλούδια και προσέχει να μην πατήσει ένα έντομο. Όταν το καλοκαίρι εργάζεται με το φως της λάμπας, προτιμά να έχει κλειστό το παράθυρό του και ν'αναπνέει τον αέρα του κλειστού δωματίου, παρά να βλέπει να πέφτουν το ένα κατόπιν του άλλου στο τραπέζι του τα έντομα με τα καμμένα από την φλόγα της λάμπας φτερά τους.

Όταν βγαίνει ύστερα από βροχή και βλέπει στο πεζοδρόμιο ένα σκουλήκι, θυμάται ότι ο ήλιος θα το ξεράνει αν δεν φθάσει στην κατάλληλη γη για να χωθεί και το μεταφέρει από το θανατηφόρο πεζοδρόμιο σε μια πρασινάδα. Όταν περνά δίπλα από ένα έντομο πεσμένο στο νερό, του ρίχνει ένα ξερόφυλλο ή μια βέργα για να σωθεί.

C.JOY, Ανθολογία των έργων του Αλβέρτου Σβάϊτσερ,
Αθήνα 1963, σελ 39

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β

Του αείμνηστου Δημήτριου Ιωαννίδη

Καθώς και εις το προηγούμενον άρθρον ετονίσθη, η ανασύστασις της γνησίας φιλοσοφίας των Πυθαγορείων, είναι έργον πολύ δύσκολον. Αι δυσκολίαι οφείλονται εις την έλλειψιν επαρκών πηγών, εις τας υπό των μεταγενεστερών γενομένας εκ παρανοήσεων διαστροφάς και εις γραφείσας πλείστας όσας υπερβολάς επί του θέματος.

Αυστηρά όμως επιλογή μετά μεγάλης προσοχής γενομένη, δύναται να μας δώση, ως νομίζομεν, αρκετάς πληροφορίας περί των κυριωτέρων σημείων του συστήματος.

ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΚΑ

Ο Κόσμος είναι ενιαίος, ήρχισε δε να εμφανίζεται από έν σημείον κεντρικόν, το οποίον καλούσιν “εστίαν” και να επεκτείνεται εκείθεν προς τας διαφόρους διευθύνσεις. Εις διασωθέντα αποσπάσματα εκ του έργου του Φιλολάου “Βάκχαι” παρατίθεται: “Ο κόσμος εις έστι, ήρξατο δε γίγνεσθαι από του μέσου και από του μέσου εις το άνω δια την αυτών τοις κάτω”. Καί: “Το πρώτον αρμοσθέν, το έν, εν τω μέσω της σφαίρας εστία καλείται”.

Η “αρμογή” ήτοι η τάξις εμφανίζεται εις εν σημείον αρχικώς και εκείθεν επεκτείνεται. Το σημείον αυτό η “εστία”, κατα την ορολογίαν του Φιλολάου, είναι η αρχική εκδήλωσις της “τάξεως” εκ της αντιθέτου καταστάσεως, δηλαδή εκ της αταξίας, εκ του “Χάους”, εάν θέλωμεν να χρησιμοποιήσωμεν άλλην ορολογίαν.

Το πώς όμως “ηρμόχθη” ο κόσμος, πώς δηλαδή εκ της αταξίας προήχθη εις την τάξιν, μας το αποκαλύπτει ο Φιλόλαος επίσης, εις απόσπασμα διασωθέν εκ του ετέρου έργου του “περί φύσιος” γράφων ότι τούτο συνετελέσθη τη συνδρομή δύο κοσμογονικών ουσιών, τας οποίας αποκαλεί “άπειρα” και “περαίνοντα”: “Η Φύσις δ’εν τω κόσμω αρμόχθη εξ άπειρων και περαινόντων και όλος κόσμος και τα εν αυτώ πάντα”.

Αλλαχού δε ο ίδιος ορίζων την τάξιν εν τω κόσμω και χρησιμοποιών τον όρον “αρμονία” (αρμογή=αρμονία=τάξις) γράφει: “έστι γάρ αρμονία πολυμιγέων ένωσις και δίχα φρυνεόντων σύμφυσις”. Δηλαδή η τάξις, ο κόσμος, είναι ένωσις των ανομοιών (απείρων) μετά των αντιθέτων (περαινόντων).

Ο Πυθαγόρειος Αρχύτας, σύγχρονος του Φιλολάου εδίδασκεν επίσης ότι ο υλικός κόσμος αποτελείται εκ δύο ουσιών, άς απεκάλει “είδος” και “ύλην”. Την αυτήν ορολογίαν απαντώνμεν εις το βιβλίον “περί ψυχάς κόσμου και φύσιος”, όπερ υπό πολλών αποδίδεται εις τον Πυθαγόρειον Τίμαιον τον Λοκρόν, σύγχρονον των δύο προηγουμένων. “Δύο ών αίδε αρχαί εντί, ών το μέν είδος λόγον έχει άρρενος τε και πατρός, ά δ’ύλα θηλεός τε και ματέρος....”.

Εκ τούτων καταφαίνεται ότι η φιλοσοφία των Πυθαγορείων δέχεται δύο αρχάς κοσμοποιούς και κοσμικάς συγχρόνως. Δηλαδή δύο ουσίας εξ ών εδημιουργήθη και συνίσταται ο υλικός κόσμος. Εκ τούτων η μία είναι η “Μονάς” κατά επικρατήσασαν ορολογίαν (είδος), επέχουσα θέσιν άρρενος και πατρός με την ιδιότητα να περαινή, να δίδη τα πέρατα, το σχήμα εις τας υλικάς μορφάς (περαινόντα), η δε ετέρα “Αόριστος Δυάς” κατά επικρατήσασαν ορολογίαν (ύλα), επέχουσα θέσιν θήλεος και μητρός, με την ιδιότητα της απειρίας των συνιστώντων ταύτην κατά μέρος στοιχείων (ατόμων).

Και ταύτα εξ όσων περιήλθον ημίν εκ της πρώτης δημοσίας εμφανίσεως επί του θέματος εταίρων του Πυθαγορείου δεσμού. Εκ των εμμέσων πηγών προστίθενται και άλλαι πληροφορίες προσηπικυρούσαι τας εκτεθείσας. Αι έμμεσοι αύται πηγαί είναι τα διασωθέντα εκ των διδασκαλιών του Παρμενίδου, του Εμπεδοκλέους και του Δημοκρίτου, οίτινες ως ελέχθη εις το προηγούμενον, θεωρούνται τα μάλα επηρεασμένοι εκ της φιλοσοφίας των Πυθαγορείων.

Και ειδικώτερον:

Ο ενάρετος Ελεάτης φιλόσοφος, ο πολύς Παρμενίδης, ο κατά τον Πλάτωνα “μέγας” και αιδοιός τε άμα δεινός τε”, ο λεγόμενος και Πυθαγόρειος, εις το έργον αυτού “περί φύσεως”, ούτινος αποσπάσματά τινα περιήλθον μέχρις ημών, δύο θέτει κοσμικάς ουσίας, εις το περί δόξης μέρος του έργου του, συγκροτούσας τους κόσμους: Το “όν” και το “μή όν”. Το πρώτον καλεί αραιόν φώς ή πύρ, το δέ έτερον, πυκνόν, βαρύ και νύκτα. Εις το πρώτον δίδει

ικανότητας άρρενος, εις το δεύτερον ιδιότητας θήλεως.. Το “όν”, γράφει εις το “προς αλήθειαν” μέρος του ρηθέντος έργου του, δεν είναι διαιρετόν, διότι εις όλα του τα μέρη έχει διανεμηθή εξ ίσου, ουδέ είναι εις αυτό το μέρος κάπως περισσότερον και εις εκείνο κάπως ολιγότερον, πράγμα που θα ημποδίζε την συνοχή του, είναι δε εξ ολοκλήρου το όν γεμάτο από όν, και ως εκ τούτου είναι καθ’ολοκληρίαν συνεχές. Διότι εις άμεσον πλησίασιν δύναται να έλθη προς το όν μόνον το όν.

“Ουδέ διαιρετόν έστι, επί παν εστι όμοιον, ουδέ τι τή μάλλον, το κεν είργα μιν συνέχεσθαι ουδέ τι χειρότερον, πάν δ’εμπλεόν εστι εόντος, των ξυνεχές πάν έστι· εόν γάρ εόντι πελάζει”.

Και περαιτέρω ότι το όν είναι “άναρχον και άπαυστον”, και ότι δεν έχει γένεσιν ουδέ φθοράν και ότι υπάρχει ως ολότης χωρίς να διασπάται εις γένη χωρίς να ταράσσεται, και ότι δεν παρήχθη υπό τινος άλλου. “Αγέννητον εόν και ανώλεθρόν εστιν, ούλον μογονετές τε και ατρεμές ήδ’ ατέλεστον”.

Ο θεός Εμπεδοκλής, ο Ακρογαντίνος, αφ’ετέρου διδάσκει επίσης ότι δύο κοσμικαί ουσίαι υπάρχουν εις τους κόσμους. Τα “ριζώματα πάντων” αφ’ένος, άτινα χαρακτηρίζει (διακρίνει) εις τέσσαρα είδη, εις τέσσαρα στοιχεία κατά την ορολογίαν του. Θεωρεί δε ταύτα αγέννητα και άφθαρτα. Αφ’ετέρου η άλλη κοσμική ουσία, ήν χαρακτηρίζει δια των κυρίων αυτής ιδιοτήτων, του συγκροτείν και αποσυνθέτειν τα στοιχεία της πρώτης εις υλικάς μορφάς. Την αποκαλεί “φιλότητα-νείκος”. Και την ουσίαν ταύτην δέχεται αίδιον. Η γένεσις και η φθορά, έδίδασκε, συμβαίνει εις τας υλικάς μορφάς και ουχί εις τας κοσμοτοποιούς ουσίας.

Και ο βαθυστόχαστος Δημόκριτος, τον οποίον οι συμπολίται του ωνόμαζον “σοφίαν” δια το πολυσχιδές αυτού έργον “έοικε περί πάντων φρονήσαι” κατά Αριστοτέλην, δέχεται επίσης δύο κοσμικάς ουσίας, “το πλήρες” και το “κενόν”. Το πλήρες είναι διηρημένον εις άπειρα και μικρά, άληπτα τη αισθήσει σώματα, άτομα (ναστά = πυκνά), άτινα χωρίζονται αλλήλων υπο της ετέρας ουσίας, την οποίαν αποκαλεί “κενόν”. Τα άτομα θεωρεί αγέννητα, ανώλεθρα, πλήρη, αδιαίρετα (άτομα εν τη κυριολεξία της λέξεως). Και ότι διαφέρουν αλλήλων κατά το σχήμα, την τάξιν και την θέσιν “ρυσμώ-διαθιγή-τροπή”. Με έμφυτον και αναπόσπαστον ιδιότητα την κίνησιν.

Την ετέραν ουσίαν το “κενόν” ή “κενόν χώρον” θεωρεί άπειρον ουσίαν υπαρκτήν με ωρισμένας ιδιότητας, ήτις περιέχει τα

άτομα της ατομικής ουσίας και ευρίσκεται μεταξύ τούτων. Το “κενόν” και τα “άτομα” υπάρχουν εις όλα τα πράγματα. Είναι τα μόνα πραγματικά στοιχεία των μορφών. “Νόμω χροεΐ, νόμω γλυκύ, νόμω πικρόν ετεεΐ δε άτομα και κενόν”. Δηλαδή τα χρώματα, η γλυκύτης, η αίσθησις του πικρού είναι φαινομενικά. Εις την πραγματικότητα υπάρχουν τα “άτομα” και το “κενόν”.

Συνελόντι ειπεΐν, η φιλοσοφία των Πυθαγορείων, ως εμφανίζεται εκ των εκτεθέντων, δύο εδέχετο κοσμογονικής και κοσμικής ουσίας, την άρρενα αρχήν και την θήλεια τοιαύτην. Την πρώτη συνεχή (αμέριστον) πληρούσαν τον χώρον, την δευτέραν ατομικήν (μεμερισμένην) περιεχομένην εν τη πρώτη. Εις την άρρενα αρχήν απέδιδον πλαστικές και διασπαστικές ιδιότητας (φιλότης-νείκος τους Εμπεδοκλέους) εις δε την θηλείαν ιδιότητας κινητικές, εξελικτικές.

Τα υλικά πράγματα της Φύσεως συνίσταται και αυτά εκ των δύο τούτων κοσμικών αρχών της συνεχούς ουσίας συγκροτούσης τα άτομα της δευτέρας εις μορφάς. Αμφοτέρας τας ουσίας ταύτας εθεώρουν αγεννήτους και αϊδίους, προαγομένας εκ της αταξίας εις την τάξιν, εκ της δυνάμει δηλαδή καταστάσεως εις την εν ενεργεία κατάστασιν. Αλλά επίσης και αυτενεργούς, δηλαδή εκδηλούσας εν χρόνω τας δυνάμει εν αυταίς ιδιότητας.

Αι ως ανωτέρω εκτεθείσαι αντιλήψεις περί κοσμογονίας και κοσμολογίας της φιλοσοφίας των Πυθαγορείων υπήρξαν ως φαίνεται αντιλήψεις της εσωτερικής φιλοσοφίας εν γένει, διότι απαντώνται και εις έτερα συστήματα εσωτερικής γνώσεως εκτός του των Πυθαγορείων, ελληνικά ή ξένα. Ούτω απαντώμεν εις άλλα συστήματα τας εννοίας περί των δύο κοσμοποιών και κοσμικών αρχών υπό τους όρους “κίνησις” και “γονιμότης” ή και υπό άλλους όρους.

Επίσης πολλοί έτεροι Έλληνες φιλόσοφοι ή ποιηταί, επηρεασμένοι κατά το μάλλον και ήττον εκ της εσωτερικής γνώσεως, τας αυτάς ιδέας διδκάσκουν περί των κοσμικών αρχών, δια τας οποίας χρησιμοποιούν διαφόρους όρους έκαστος. (Ησίόδος, Πλάτων, Αριστοτέλης, Στωϊκοί κ.λ.π.)

Διατηρήσαμε τη γλώσσα του αρθρογράφου

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Στο τεύχος 229, είχαμε παρουσιάσει σ'ένα άρθρο του Ηλία Βενέζη, ένα μικρό απόσπασμα από τη διαθήκη του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν. Τώρα παρέχουμε ολόκληρη τη διαθήκη του, όπου σ'αυτήν διαφαίνεται πόσο δύσκολη και τραγική υπήρξε η ζωή του διάσημου Γερμανού συνθέτη.

‘Ω εσείς άνθρωποι που μ’έχετε ή με περνάτε για μοχθηρό, για τρελόν, ή για μισάνθρωπο, τί άδικοι που είστε μαζί μου ! Την κρυφήν αιτία των όσων σας φαίνονται έτσι, δεν την ξέρετε! Η καρδιά μου και το πνεύμα μου έρεπαν, απ’όταν ήμουνα παιδί, στο γλυκό συναίσθημα της καλοσύνης. Ακόμα και μεγάλες πράξεις υπήρξα ανέκαθεν διατεθειμένος να κάμω. Συλλογιστήτε όμως μόνο, εδώ κι’έξη χρόνια, σε τι φριχτή κατάσταση βρίσκομαι, κατάσταση που την επιδείνωσαν γιατροί χωρίς κρίση,-γελασμένος από χρόνο σε χρόνο στην ελπίδα μου μιας καλύτερεψης, εξαναγκασμένος τέλος να δεχτώ την προοπτική μιας διαρκούς αρρώστιας, που η θεραπεία της απαιτεί ίσως χρόνια, άν δεν είναι ολότελα αδύνατη.

Γεννημένος με μιαν ιδιοσυγκρασία θερμή και ενεργητική, προσιτός ακόμα και στις κοινωνικές διασκεδάσεις, ήμουν υποχρεωμένος από πολύ νωρίς να αποχωριστώ τους ανθρώπους, να περάσω τη ζωή μου μοναχός. Αν ήθελα καμιά φορά να τα υπερνικήσω όλ’αυτά, ω! τί σκληρά που προσέκρουα στη θλιβερήν ανανεωόμενη πείρα της πάθησής μου ! Και όμως δεν μπορούσα να πω στους ανθρώπους: “Μιλάτε πιο δυνατά, φωνάζετε γιατί είμαι κουφός!” Α! πώς θα μπορούσα να πάω ν’αποκαλύψω την αδυναμία μιας αίσθησης που άλλοτε την είχα στην πιο μεγάλην εντέλεια, σε μιαν εντέλεια όπως ασφαλώς λίγοι άνθρωποι της δουλειάς μου την είχαν ποτέ!

-Ω! αυτό δεν το μπορώ!-Συγχωρήστε με λοιπόν, αν με βλέπετε να ζω αποτραβηγμένος, ενώ θάθελα να λάβω μέρος στη συντροφιά σας. Η δυστυχία μου μού είναι διπλά οδυνηρή, αφού σ’αυτήν οφείλεται η παραγνώρισή μου. Μου απαγορεύεται να βρώ κάποια ξεκούραση στη συντροφιά των ανθρώπων, στις εκλε-

κτές συνομιλίες, στις αμοιβαίες διαχύσεις. Μόνος, εντελώς μόνος. Δε μπορώ να ριψοκινδυνεύσω στον κόσμο, παρά μόνο όσο το απαιτεί η επιτακτική ανάγκη. Είμαι αναγκασμένος να ζώ σαν προγεγραμμένος. Άν πλησιάσω μια συντροφιά, αιματηρή αγωνία με κυριεύει, γιατί φοβάμαι ότι θα έχω τον κίνδυνο, να παρατηρηθεί η δυστυχία μου.

Γι' αυτό πέρασα αυτούς τους έξη μήνες στην εξοχή. Ο σοφός γιατρός μου, μου επέβαλε να φυλάω όσο μπορώ περισσότερο την ακοή μου· πρόλαβε ακριβώς ό,τι και ο ίδιος εσκόπευα. Και όμως, η κλίση μου προς τη συναναστροφή των ανθρώπων πολλές φορές με κυριεύει ξανά, κι' αφέθηκα να με παρασύρει. Αλλά τί ταπεινώση, όταν ήταν κάποιος κοντά μου, κι' άκουε μακριά κάποια φλογέρα, κι' εγώ δεν άκουα τίποτα, ή άκουε το τραγούδι του βοσκού, κι' εγώ πάλι δεν άκουα τίποτα! Κάτι τέτοιες στιγμές μ' εριξαν πάρα πολύ κοντά στην απελπισία και λίγο έλειψε να βάλω τέρμα ο ίδιος στη ζωή μου.- Αυτό που με κράτησε είναι η Τέχνη, μόνο η Τέχνη. Ά! μου φαινόταν αδύνατο να εγκαταλείψω τον κόσμο πριν φέρω εις πέρας όλα όσα ένιωσα πως μου είχαν ταχθεί. Κι' έτσι παρέτεινα αυτή την άθλια ζωή,-αληθινά άθλια,- ένα κορμί τόσο ευερέθιστο που η παραμικρή αλλαγή μπορεί να με ρίξει από την καλύτερη στη χειρότερη διάθεση!-Υπομονή!- Έτσι λένε· αυτήν πρέπει τώρα να διαλέξω για οδηγό. Την έχω.-Διαρκής, ελπίζω, πρέπει να είναι η απόφασή μου να αντισταθώ, ως τη στιγμή που θα ευαρεστηθούν οι αμείλικτες Μοίρες να κόψουν το νήμα της ζωής μου.

Ίσως πάω στο καλύτερο, ίσως όχι: είμαι έτοιμος.-Στα εικοσιχτώ σου χρόνια, από τόσο νωρίς, νάσαι αναγκασμένος να γίνεις φιλόσοφος, δεν είναι εύκολο, είναι ακόμα πιο σκληρό για τον καλλιτέχνη, παρά για κάθε άλλον.

Θεέ, εισδύεις εκ των άνω στα μύχια της καρδιάς μου, την ξέρεις, ξέρεις ότι η αγάπη για τους ανθρώπους, και ο πόθος να κάμω το καλό, την κατοικούν ! Ω άνθρωποι, αν κάποτε τα διαβάσετε αυτά, σκεφθήτε ότι σταθήκατε άδικοι για μένα και όποιος είναι δυστυχής άς παρηγορηθεί, βρίσκοντας ένα δυστυχή σαν κι' αυτόν, πού, παρ' όλα τα εμπόδια της φύσης, έκανε ωστόσο ό,τι του ήταν δυνατόν, για να μπορέσει να λάβει θέση στην τάξη των καλλιτεχνών και των εκλεκτών ανθρώπων.

Εσείς, αδελφοί μου Κάρλ και (Γιόχαν), αμέσως μόλις πεθάνω, και αν ζει ακόμα ο καθηγητής Σμίτ, παρακαλέστε τον εξ ονό-

ματός μου να περιγράψει την αρρώστια μου, και επισυνάψτε στο ιστορικό της αρρώστιας μου τούτο το γράμμα, ώστε, μετά το θάνατό μου, όσο τουλάχιστον είναι δυνατόν, ο κόσμος να συμφιλιωθεί μαζί μου.

- Συγχρόνως, σας ορίζω και τους δύο σας κληρονόμους της μικρής περιουσίας μου- αν μπορεί κανείς να την πεί έτσι. Μοιράστε την τίμια και δίκαια, ζήστε μονιασμένοι, και να αλληλοβοηθήσατε. Ό,τι κακό μου κάματε, το ξέρετε, από καιρό σας τόχω συγχωρήσει. Εσένα, αδελφέ Κάρλ, σ'ευχαριστώ εντελώς ξεχωριστά ακόμα μια φορά, για την αφοσίωση που μούδειξες τώρα τελευταία.

Εύχομαι η ζωή σας να είναι πιο ευτυχισμένη, πιο αμέριμνη από τη δική μου. Συστήστε στα παιδιά σας **την Αρετή**: μόνο αυτή μπορεί να κάμει τον άνθρωπο ευτυχισμένον, όχι το χρήμα. Το ξέρω από τον εαυτό μου. Εμένα τον ίδιο, αυτή με στήριξε στη δυστυχία μου· σ'αυτήν, καθώς και στην τέχνη μου, χρωστώ ότι δεν ετερμάτισα τη ζωή μου με την αυτοκτονία.- Γειά σας, και νάστε αγαπημένοι!- Ευχαριστώ όλους τους φίλους μου, ιδιαιτέρως τον πρίγκιπα Λιχνόφσκι και τον καθηγητή Σμίτ.- Τα όργανα του πρίγκιπος Λιχνόφσκι θάθελα να μπορούσαν να διατηρηθούν στο σπίτι ενός από τους δύο σας. Αλλά γι'αυτό το ζήτημα να μην εγερθεί μεταξύ σας καμιά προστριβή. Αν μπορούν να σας χρησιμέψουν σε τίποτα καλύτερο πουλήστε τα αμέσως. Τί ευτυχισμένος που θα είμαι, αν μπορέσω να σας είμαι χρήσιμος ακόμα κι'απ'τον τάφο μου!

Αν ήταν έτσι, με χαρά πετάω να προαπαντήσω το θάνατο.- Αν έρθει πρίν μου δοθεί η ευκαιρία να αναπτύξω όλες μου τις καλλιτεχνικές δυνατότητες, παρ'όλη τη σκληρή μου μοίρα, πάλι έρχεται για με πολύ νωρίς, και θάθελα να τον επιβραδύνω.- Κι'έτσι όμως, είμαι ευχαριστημένος. Μήπως δε μ'απολυτρώνει από μια κατάσταση όλο ατελείωτα βάσανα; -Έλα όταν θέλεις, προχωρώ με θάρρος να σε προαπαντήσω.- Γειά σας, και μή με ξεχάσετε ολότελα όταν πεθάνω· το αξίζω να με σκέφτεστε, γιατί πολλές φορές εγώ σας συλλογίστηκα, όσο ζούσα για να σας κάμω ευτυχισμένους. Άς είστε ευτυχισμένοι!

Λούντβιχ βαν Μπετόβεν

(“Νέα Εστία”, 1940,σελ. 632-633)

Αναφορές από το “Γεροντικό” για την ταπείνωση.

Το “Γεροντικό” γνωστό και με την παλαιότερη ονομασία Αποφθέγματα Πατέρων είναι ένα βιβλίο που περιέχει σοφούς λόγους Πατέρων της Εκκλησίας. Από αυτό αντλούμε τρία αποσπάσματα για το σημαντικό θέμα της ταπείνωσης.

Είπε ο Αββάς Αντώνιος: “Είδα όλες τις παγίδες του εχθρού (του διαβόλου) απλωμένες πάνω στη γη. Και στέναξα και είπα: Ποιός άρα θα τις προσπεράσει χωρίς να τον πιάσουν; Και άκουσα φωνή να μου λέγει: Η ταπεινοσύνη”.

(Α,ξ, έκδοση “Αστήρ”)

Υπήρχε κάποιος αναχωρητής, όπου έδιωχνε δαίμονες. Και τους ρωτούσε: “Με τί φεύγετε; Με τη νηστεία;” Και του έλεγαν: “Εμείς ούτε τρώμε, ούτε πίνουμε”. Τους ρωτούσε: “Με την αγρυπνία;” Και απαντούσαν: “Εμείς δεν κοιμόμαστε”. “Με την αναχώρηση;” Και έλεγαν: “Εμείς στις ερήμους περνάμε τον καιρό μας”. “Με τί λοιπόν φεύγετε;” τους ξαναρώτησε. Και του είπαν: “Μονάχα ένα μας νικά: Η ταπεινοφροσύνη”. Η ταπεινοφροσύνη είναι ο όλεθρος των δαιμόνων.

(Θ,ξ,ό.π.)

Ενώ ο Αββάς Μακάριος πήγαινε κάποτε από το έλος στο κελί του, φορτωμένος φοινικοβλαστούς, τον συνάντησε ο διάβολος στο δρόμο, με δρεπάνι. Και καθώς θέλησε να τον κτυπήσει, δεν μπόρεσε. Και του λέγει: “Πολλή αντίσταση βρίσκω σε σένα, Μακάριε, μη μπορώντας να σου κάμω κακό. Και όμως ό,τι κάνεις το κάνω και εγώ. Σύ νηστεύεις; Και εγώ δεν τρώω καθόλου. Αγρυπνείς; Και εγώ δεν κοιμάμαι καθόλου. Ένα μονάχα έχεις και με νικάς”. Τον ρωτά ο Αββάς Μακάριος: “Ποιό είναι αυτό;” Και εκείνος αποκρίνεται: “Η ταπείνωσή σου. Αυτή με εξουδετερώνει”.

(Μ,ια,ό.π.)

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ (1880-1947)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΕΝΟΣ ΑΞΕΧΑΣΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ
Αναδημοσίευση από τον “Ιλίσό” του Δεκεμβρίου 1959

Ο ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ. - Ένας αγνός πνευματικός Άνθρωπος με άσβυστη δίψα για την αλήθεια, πάντα πρόθυμος να βοηθήσει τον άνθρωπο να αναζητήσει τον ευγενέστερον εαυτό του. Η μόρφωσή του απέραντη. Η ετοιμότης και το χιούμορ καταπληκτικά. Η λιτότης του παροιμιώδους. Η ευγένεια του χαρακτήρος του ανυπέρβλητη. Προσείλκυε αυθόρμητα την εμπιστοσύνη και συγχρόνως ενέπνεε το σεβασμό. Ήταν σε θέση να ομιλήσει εκ του προχείρου, κατά τρόπον πλήρη και αριστουργηματικό, επί παντός πνευματικού θέματος.

Εις την Θεοσοφικήν Εταιρίαν ενεγράφη την 9ην Ιουνίου 1923 και απεχώρησε την 17ην Απριλίου 1934, δια να μή την χρωματίσει αριστεράν, όπως είχε χαρακτηριστεί ο ίδιος, εξ αιτίας της ελευθέρας εκφράσεως των ιδεών του και του αγώνος τον οποίον είχε αναλάβει κατά το διάστημα του μεσοπολέμου εναντίον του φασισμού και του ναζισμού, που έρριχναν την καταστροφική τους σκιά επάνω στην ταλαιπωρημένη Ευρώπη. Πολύ αργότερα συνεργάστηκε με την αριστεράν. Κατά το διάστημα της θητείας του εις την Θεοσοφική Εταιρίαν (1923-1934) η πνευματικότης του έλαμπεν ως φωτεινόν μετέωρον και εθέρμανεν ως στήλη πυρός.

Ο ΙΛΙΣΟΣ θα παρουσιάσει ένα μικρό δείγμα από το δημιουργικό πνευματικό έργο του της εποχής εκείνης, χάριν των νεωτέρων εκ των αναγνωστών του. Οι πρεσβύτεροι δεν είναι δυνατόν να ελθσύνονταν τον Διδάσκαλον.

Δια να παρουσιάσωμεν πληρέστερα, αμερόληπτα και ανάγλυφα την προσωπικότητά του και τις ιδέες του, θα παραθέσωμε μερικές δημοσιευμένες κατά καιρούς απαντήσεις του της εποχής εκείνης, σε ερωτήματα, που του υπεβάλλοντο.

Ερώτ. Ποιό βρίσκετε ως κύριο χαρακτηριστικό της εποχής μας;

Απαντ. Χαρακτηριστικό της εποχής που ζούμε είναι η μεταβατικότητα. Μερικοί ισχυρίζονται ότι μεταβατική είναι κάθε εποχή. Αλλ'αυτό δεν είναι τόσο αληθινό. Υπάρχουν εποχαί με μια έκδηλη σταθερότητα. Παράδειγμα ο Μεσαίων. Σήμερα όμως είναι έκδηλος η ψηλάφησης προς ανεύρεσιν του νέου.

Ερώτ. Αυτή η ψηλάφησης προς ποιά κατεύθυνση νομίζετε ότι στρέφεται;

Απάντ. Προς την κατεύθυνση που τείνει να ανεύρει πνευματικότητα στη ζωή. Όταν πρόκειται να συζητήσωμε για ζητήματα πνευματικά, δεν επιτρέπεται να παρασυρώμεθα από μερικά θορυβώδη φαινόμενα και να ομίζωμε ότι αυτά χαρακτηρίζουν τους πόθους της ανθρωπότητας. Φυσικά, σήμερα, περισσότερον από κάθε άλλην εποχήν, ο πόθος της υλικής ανέσεως, της δικαιότερας κατανομής των αγαθών, είναι περισσότερον έκδηλος. Τούτο όμως δεν σημαίνει ότι οι αγώνες δια την κατάκτησιν αυτών των πραγμάτων είναι ότι εννοώ ψηλάφησης δια την ανακάλυψιν του νέου. Την ψηλάφησης αυτήν την τοποθετώ έξω των πλαισίων των υλικών επιδιώξεων, οι οποίαι, ενώ είναι χρησιμώταται, δεν νομίζω ότι χαρίζουν στον άνθρωπο την ψυχική και πνευματική ισορροπία π'αναζητά.

Ερώτ. Ευρίσκετε θρησκευτικότητα στο λαό μας;

Απάντ. Νομίζω όχι. Η θρησκεία στον τρόπο μας είναι κάτι εξωτερικό, επιφανειακό. Είναι υπόθεσις ομαδικής τελετής, είναι Επιτάφιος, Σταυροπροσκύνησις, ολονυκτία, είναι μια λατρεία ειδωλολατρικού περιεχομένου. Ο Χριστός δεν λατρεύεται από τον κόσμο, όσον η αγία Βαρβάρα ή η Αγία Μαρίνα. Οι άγιοι και οι Παναγίες σχεδόν εξετόπισαν το Χριστό και η χριστιανική θρησκεία δεν είναι τίποτε άλλο, παρά ένας εκχριστιανισμένος παγανισμός.

Ερώτ. Μήπως είναι κληρονομία από την αρχαιότητα;

Απάντ. Όχι. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν τα Παναθήναια, αλλά και τα Ελευσίνια Μυστήρια, που περιείχαν απόλυτη πνευματικότητα, που ήσαν Μυστήρια πραγματικά. Όσοι μετείχον των Μυστηρίων είχαν απόλυτη συνείδηση του τί έκαναν.

Ερώτ. Φαίνεται να έχετε παλαιάν εξοικείωσιν με τους ποιητάς.

Απάντ. Από παιδί edιάβαζα ποίηση. Δεκάξη ετών είχα διαβάσει Ουγκώ, Βύρωνα, Σέλλεϋ, Καρνούτσι. Αργότερα edιάβασα

Σαίξπηρ και θυμάμαι πόσο με είχεν επηρεάσει ο Σπινόζα και το δοκίμιον πνευματισμού του Αλάν Καρδέκ. Ο Σπινόζα με είχε καταπλήξει. Το μόνο όμως που κατάφερα με όλα αυτά ήταν, στα είκοσί μου χρόνια, να έχω ένα χάος μέσα στο κεφάλι μου και να είμαι βουτηγμένος στην πιο παγερή απιστία. Αργότερα δοκίμασα, γυρίζοντας στην εκκλησία, να βρώ αυτό που μου έλειπε, αλλά δεν ήταν παρά μία επάνοδος βεβιασμένη, ένα ξεγέλασμα του εαυτού μου. Σιγά-σιγά όμως άρχισε να γίνεται η εκκαθάριση μέσα στη σκέψη μου, η αφαίρεση κάθε περιττού, και σ' αυτό νομίζω πώς συνετέλεσε και η μακρόχρονη επαφή μου με τη φύση. Από μικρό παιδί ε γνώρισα τη θάλασσα και το βουνό και το ποτάμι. Θυμάμαι πόσο επήρα συνείδηση των αναλογιών, βλέποντας τη Μαύρη θάλασσα. Αυτό το θέαμα του απέραντου πελάγους συνετέλεσε ώστε να ξεφύγω από την ανθρωποκεντρική πλάνη. Όταν συνειδητοποίησα πόσο μικρός και ανήμπορος είναι ο άνθρωπος μπροστά στη φύση, ένοιωσα πώς είχα κάμει ένα θετικό βήμα προς σταθερωτέραν σκέψιν.

Ερώτ. Πιστεύετε σε μιά καλλιτέρευση της ανθρωπότητας;

Απάντ. Πιστεύω, αλλ' όχι σε ομαδική καλλιτέρευση, μόνον σε ατομική. Και είναι φυσικόν πως όταν τα άτομα γίνουν καλύτερα, θα καλλιερευση και το σύνολον. Θα ήθελα ακόμη να προσθέσω ότι χρειάζεται να καλλιερευση η εκπαίδευση. Το πώς, είναι άλλο ζήτημα. Είναι ήδη κάτι, να συμφωνούν όλοι, ότι η εκπαίδευση είναι κακή και θέλει αλλαγή. Η εκπαίδευση πρέπει να προετοιμάζει ελεύθερες συνειδήσεις και να καλλιεργεί την ελευθερίαν της σκέψεως. Μόνον από ελεύθερους ανθρώπους που θα έχουν μόνοι τους συνείδηση του κοινωνικού και ανθρώπινου χρέους των, μπορεί να προκύψει πραγματικό καλό.

Ερώτ. Πώς προβάλλετε τον εαυτό σας μέσα στον κόσμο;

Απάντ. Δεν προβάλλω ποτέ τον εαυτό μου μέσα στη ζωή. Προσπαθώ το αντίθετο: Πώς να δεχθώ πιο σωστά και καθαρά την προβολή του κόσμου.

Ερώτ. Υπήρξε εποχή που σας συνέβαινε το αντίθετο;

Απάντ. Και βέβαια. Σαν μαθητής είχα κι εγώ κακοστομαχιά-σει με τα όσα και όπως προσφέρονται στα σχολεία. Όποιο σύγγραμμα τύχαινε να διαβάσω, σχετικά με τα μεγάλα προβλήματα της ζωής, με παρέσυρε. Το γεγονός αυτό σε λίγο μ' έκανε άπιστο.

Αφού κάθε νέο ανάγνωσμα μου παρουσίαζε διαφορετική την αλήθεια, έφθασα στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει πουθενά, και αρνήθηκα τα πάντα. Η άρνησή μου αυτή ήταν απλώς μια προβολή της ατομικής μου καταστάσεως στον κόσμο. Αυτός ο μηδενισμός έχει για άλλους καλά και για μερικούς κακά αποτελέσματα. Για μένα η άρνηση στάθηκε αρχή λυτρώσεως από τα διαβάσματα και τη σοφία των βιβλίων. Με τον καιρό άρχισα να λυτρώνωμαι και από τα ίδια μου συμπεράσματα, να ελέγχω και να μη τους αφοσιώνομαι τυφλά. Με καινούργια πείρα τα επεξεργαζόμουν και διαρκώς τα μετέβαλα. Άλλη αλήθεια για μένα δεν υπάρχει, παρά αυτή που συλλαμβάνει η διάνοια στην ακρότατη δυνατή της ένταση.

Ερώτ. Όστε αύριο θα μεταβληθούν και πάλι τα συμπεράσματά σας και η σημερινή σας αλήθεια;

Απάντ. Έχω την πείρα των περασμένων. Αυτή με διδάσκει πως δεν πρόκειται να μείνω για πάντα, όπου βρίσκομαι σ'ένα "τόωρα". Θ'αλλάξω. Αυτό όμως δεν με ανησυχεί, όπως δεν με ανησυχεί το γεγονός ότι αύριο θα πεθάνω. Το δέχομαι σάν κάτι φυσικό κι'αναπόφευκτο. Αποδέχομαι αδιάφορα την έννοια της φθοράς.

Ερώτ. Κάτω από τις αλλαγές σας υπάρχει πάντα ο ίδιος πυρήνας που κυβερνά;

Απάντ. Η αναζήτηση. Οι αλλαγές ενός ανθρώπου με δημόσια ζωή σκανδαλίζουν τον κόσμο και τον κάνουν να σκέπτεται ποιά συνέπεια υπάρχει στη ζωή του. Αυτό λέγεται και για μένα. Απαντώ, λοιπόν, πως συνέπειά μου είναι η διαρκής αναζήτηση. Μεγάλη όμως σημασία έχει το εξής: Αν υπάρχει εντιμότης και ειλικρίνεια στις αλλαγές ενός ανθρώπου. Για τίποτε άλλο δεν μπορεί κανείς να τον μεμφθεί.

Ερώτ. Κάθε φορά είσθε πρόθυμος να θυσιασθήτε για ό,τι πιστεύετε;

Απάντ. Χωρίς αμφιβολία. Δεν το καταλαβαίνω διαφορετικά. Τούτο είναι που με κάνει να καταδικάζω όσους ασφαλίζονται στο θεωρείο και παρακολουθούν "από περιωπής" τη ζωή. Ο σωστός άνθρωπος ανακατεύεται μέσα της, γίνεται παλμός της.

Ερώτ. Το να θυσιασθήτε για μια υπόθεση που πιστεύετε, δεν είναι κάτι απόλυτο;

Απάντ. Δεν το αντιμετωπίζω έτσι. Δεν καταλαβαίνω από θυσιές, χρέος, καθήκον, όλα αυτά που λέγονται μεγαλόστομα και με

υπερηφάνεια. Όλα αυτά τα θεωρώ σαν μια φυσική λειτουργία της ανθρώπινης ζωής. Σαν συνείδηση μιας εργασίας που έχουμε να εκτελέσουμε. Ο ηρωϊσμός δεν είναι άλλο τίποτε, παρά η σωστή αντίληψη της αναλογίας του ατόμου προς το σύνολο. Μια σωστή κοινωνική λειτουργία. Όταν το άτομο καταλάβει ότι αποτελεί ένα κύτταρο του συνόλου, δηλαδή της ανθρωπότητας, πεθαίνει γι' αυτήν, χωρίς να υπερηφανεύεται, όπως δεν υπερηφανεύονται τα κύτταρα του ανθρώπινου οργανισμού, που καταστρέφονται για να ανανεωθεί το σύνολο.

Αφιέρωμα

Στο Νίκο Καρβούνη
που του οφείλω το μυσταγωγικό φως

*Κι' αν σφράγισεν ο θάνατος τα φεγγοβόλα μάτια
Κι' αγκάλιασε ένα φέρετρο το ασκητικό κορμί
Ούτε της θάλασσας μπορούν κι' ούτε της γής τα πλάτια
Να κλείσουν την τιτανική που σε δονούσε ορμή.*

*Τί ήταν ο λόγος σου χρυσή χερουβική ρομφαία,
Μιάς προφητολάλης πηγής το ευφραντικό Ωσαννά,
Κι' η σκέψη σου λαμπάδιζε σάν νέου Προμηθέα
Το φώς, που μια λυτρωτικήν αυγή μάς προμηνά.
(...)*

Πυθαγόρας Δρουσιώτης.

ΛΟΓΟΙ ΣΟΦΟΙ

Δεν βιάζομαι να κρίνω κάποιον, αν πρώτα δεν ιδώ τα έργα του να επισφραγίζουν τα λόγια του.

*Κομφούκιου (Κων. Πολυμέρου, "Σοφά κινέζικα λόγια",
Λάρισα 1962, σελ. 45)*

Έχουμε ένα καθήκον: να καλλιεργούμε την ανθρώπινη ψυχή.

Βίκτωρος Ουγκώ ("Οι άθλιοι" μέρος 2ο, βιβλ. 7,5)

Αξιώσέ με {Κύριε} να κάνω τη ζωή μου ένα πράγμα αληθινό κι απλό, όμοιο με μια καλαμένια φλογέρα, που να την γεμίζεις Συ με την αρμονία της μουσικής Σου.

Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ (Λυρικά αφιερώματα, 7)

Εάν έκαστος εγνώριζε το ψυχικόν παρελθόν αυτού, θα έβλεπε και τας ευθύνας τας οποίās έχει δια τας κακάς συνθήκας του παρόντος.

Αντωνίου Αδριανόπουλου (από παλαιά ομιλία του στη Θ.Ε.)

Η δυστυχία είναι σκληρόν σφυρίον, το οποίον ενώ κτυπά, διαπλάσσει τον χαρακτήρα.

(Από το περιοδικό "Εστία" 1/12/1881, σελ. 78

Δεν αναγράφεται ποιος το είπε)

Η εργασία δεν είναι μόνον αναγκαίον καθήκον, αλλά και ευλογία, προϊόν δε της υγιεστάτης ταύτης ενεργείας είναι η ευχαρίστησις και η ευζωΐα. Εν τω σχολείω της εργασίας διδάσκεται η καλλιτέρα πρακτική σοφία.

(Ό.π., 12/4/1881, σελ. 255)

“Εάν ένας κακοποιή ημάς, ας αγαπώμεν αυτόν, έστω και μετά κόπο, και ο Κύριος βλέπων τον κόπο μας θα βοηθήση δια της χάριτος Αυτού”.

(Από τις γραφές του Αγίου Σιλουανού του Αθωνίτη
(Αρχιμ. Σωφρονίου, Ο άγιος Σιλ. ο Αθ. Εσσεξ Αγγλίας 1995,σελ.363)

Ο διάβολος μπαίνει στον άνθρωπο, όταν υπάρχει λάσπη στην καρδιά του· δεν πλησιάζει το καθαρό πλάσμα του Θεού.

Γέροντος Παϊσίου (Λόγοι, Α,Σουρωτή Θεσσαλονίκης σελ. 55)

Η μεγάλη λύπη και η στενοχώρια δεν είναι από το Θεό, είναι παγίδα του διαβόλου.

*Γέροντος Πορφύριου (Κ.Γιαννιτσιώτη,
“Κοντά στον Γέροντα Πορφύριο, σελ 161)*

Ο κανόνας της ζωής είναι η αμοιβαιότητα, το να συμπεριφερόμαστε απέναντι των άλλων όπως θα θέλαμε να συμπεριφέρονται απέναντί μας, να η διδασκαλία του ανθρώπου.

*Κομφούκιου (Γ. Κ.Βλάχου, “Η πολιτική σκέψη στην αρχαία Κίνα,
Αθήνα 1979, σελ. 39)*

Η αλήθεια και το δίκαιο έχουν από τη φύση τους μεγαλύτερη δύναμη από το ψέμα και το άδικο.

Αριστοτέλη (Ρητ. Τέχνη, 1355α)

Ο μεγάλος άνθρωπος είναι εκείνος, που δεν έχει χάσει την αθωότητα και την ειλικρίνεια της παιδικής του ηλικίας.

*Μενγκ Τσέου (αρχαίος φιλόσοφος της Κίνας,
Γ.Κ. Βλάχου, ό.π.σελ.95)*

ΕΠΙΚΛΗΣΗ

Αν τόνοιωθες...
Η ζωή μας κάθε μέρα λιγοστεύει.

Και μεις
την σπαταλάμε...
Με λεπτομέρειες,
με πείσματα,
εγωισμούς
και καθημερινότητες.

Αν τόξερες
πόσο η ζωή μας
κάθε μέρα λιγοστεύει,
θα πρόσθετες στη φωνή σου
σήμερα
λίγη περίσσια τρυφερότητα.

Σήλια Νικολαΐδη ("Ν.Εστία", 15/3/1969)

Αυτή είναι η παράκλησή μου σε Σένα, ω Κύριέ μου(...)
Δος μου τη δύναμη να σηκώσω το νου μου ψηλά απάνω από τις
καθημερινές μικρολογίες.

Ραμπιντράνθ Ταγκόρ (Λυρικά αφιερώματα)

Πόσο μικρή είναι τούτη η ζωή και πώς τη σπαταλούμε σε άθλιες
μικρολογίες. Να νικήσουμε τη μικρολογία, μεγαλύτερο αγαθό
δεν υπάρχει.

Νίκου Καζαντζάκη (Ελ. Καζαντζάκη, "Ο ασυμβίβαστος" σελ. 178)

Ο τρόπος της μάσησης και της διατροφής

Του Όμρααμ Αϊβανχάφ

Να μασάτε πολύ καλά την τροφή μέχρις ότου να γίνεται σχεδόν υγρή (...) Αν η τροφή φτάνει στο στομάχι χωρίς να έχει καλά μασηθεί, ο οργανισμός είναι αναγκασμένος να ξοδεύει πάρα πολλές ενέργειες για να την μετατρέψει, και αυτό γίνεται η αιτία για πολλές από τις κοπώσεις του ανθρώπου (...) Μερικοί φαντάζονται ότι για να βρίσκονται σε καλή υγεία και για να είναι δυναμικοί και ανθεκτικοί, πρέπει να τρώνε πολύ. Όχι, αυτό είναι ένα λάθος. Μπορείτε μάλιστα να δοκιμάσετε μια μέρα αυτό το πείραμα: μασείστε κάθε μπουκιά τροφής όσο πιο καλά γίνεται, αρκετά λεπτά μάλιστα, μέχρις ότου χαθεί από μόνη της μέσα στο στομα σας. Θα διακρίνετε αμέσως ότι, αν και έχετε μόλις φάει λίγο, απορροφήσατε ενέργειες για ώρες ολόκληρες (...)

Είναι προτιμότερο να μην σηκώνεστε από το τραπέζι εντελώς χορτασμένοι, φουσκωμένοι, αλλά, αντίθετα, έχοντας ακόμα μια ελαφριά αίσθηση πείνας. Γιατί; Για να αφήσετε εργασία στο αιθερικό σας σώμα. Ναί, για να γεμίσει αυτό το μικρό κενό που αφήσατε, το αιθερικό σας σώμα ωθείται ν'αναζητήσει ακόμα λίγη τροφή, αλλά σε πιο αιθέριες περιοχές, κι έτσι, λίγα λεπτά μετά, όχι μόνο δεν αισθάνεστε πλέον καμία πείνα, αλλά επιπλέον αισθάνεστε γεμάτος από νέες ενέργειες, ενέργειες τόσο φυσικές, όσο και ψυχικές, και διαπιστώνετε ότι ο εγκέφαλός σας εργάζεται καλύτερα. Ενώ αν φάτε μέχρι χορτασμού, παραλύετε τη δραστηριότητα του αιθερικού σώματος κι αυτό είναι πολύ βλαβερό για την υγεία, γιατί όλος σας ο οργανισμός απειλείται έτσι από τη στασιμότητα.

(Αρμονία και υγεία, σελ. 122-124)

Τί λέει η σημερινή Επιστήμη

Ο τακτικός καθηγητής της Ιατρικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης κ. Ηλίας Καστανάς, μου απέστειλε σε σχετικό μου ερώτημα το ακόλουθο κείμενο.

“Η τροφή πρέπει να μασάται βραδέως και καλά. Αν φθάσει στο στομάχι χωρίς να έχει μασηθεί καλά, ο οργανισμός πρέπει να ξοδεύει παραπάνω ενέργεια για την αποδόμησή της. Εξ άλλου, πρόσφατες μελέτες έδειξαν, ότι το αντανakλαστικό της πείνας, το οποίο εδράζεται στον εγκέφαλο, δεν καταπραύνεται αμέσως με την είσοδο τροφής στο στομάχι. Έτσι, μια βραδεία μάσησις της τροφής, επιτρέπει την παράταση του γεύματος, και οδηγεί στην άμβλυση του αντανakλαστικού αυτού. Έτσι η βραδεία και σωστή μάσησις μας επιτρέπει να τρώμε λιγότερο.”

X.M.

ΤΟ ΣΠΟΥΡΓΙΤΙ

του *Ι.Σ. Τουργκένιεφ*

Γύριζα απ'το κυνήγι, τραβώντας από μια δεντροστοιχία του κήπου. Το σκυλί έτρεχε μπροστά μου. Άξαφνα τα βήματά του έγιναν πιο αργά και φαινόταν σα να παραμόνευε κάτι. Κοίταξα καλά και είδα ένα σπουργιτάκι με κιτρινωπό χρώμα κοντά στο ράμφος του και με πούπουλο στο κεφαλάκι του. Είχε πέσει απ'τη φωλιά του. Ο αγέρας κουνούσε δυνατά τις σημύδες του κήπου. Το σπουργιτάκι καθόταν ακίνητο μ'απλωμένες τις φτερούγες του, που μόλις άρχισαν να μεγαλώνουν, δεν μπορούσε όμως να πετάξει.

Το σκυλί μου αργά-αργά πλησίαζε το σπουργιτάκι, όταν άξαφνα από ένα κοντινό δέντρο ξεπετάχτηκε ένα γέρικο σπουργίτι με μαύρο το στήθος του κ'έπεσε σαν μια πέτρα ακριβώς μπροστά στο μούτρο του σκύλου μου. Παραμορφωμένο, με φουντωμένα τα φτερά του και μ'απελπισμένη και γεμάτη λύπη φωνή πήδησε μια-δυο φορές μπροστά σ'ανοιχτό στόμα του σκύλου.

Το γέρικο σπουργίτι όρμησε να γλυτώσει το παιδί του. Όλο του το σωματάκι σπαρταρούσε από φρίκη, η φωνούλα του αγρίεψε και βράχνιασε, ήταν έτοιμο να πεθάνει, να θυσιαστεί!

Σαν τί πελώριο τέρας να έβλεπε το σκυλί! Και όμως δεν μπόρεσε να κάτσει ήσυχα-ήσυχα πάνω στο ψηλό του κλαδί, όπου ήταν τόσο ασφαλισμένο... Μια δύναμη πιο δυνατή κι απ'τη θέλησή του το έριξε απ'εκεί πάνω.

Ο Τρεξόρ (έτσι λέγανε το σκυλί) σταμάτησέ κι'έκανε πίσω, καθώς φαίνεται κι αυτός αναγνώρισε τη δύναμη. Βιαστικά φώναξα το ντροπιασμένο σκυλί κι'εφυγα απ'αυτόν τον τόπο, γεμάτος ευλάβεια.

Έτσι ήταν και μη σας φανεί παράξενο. Αισθανόμουν ευλάβεια μπροστά σε κείνο το μικρό ηρωικό πουλί, μπροστά στη μεγάλη του στοργή.

Η αγάπη έλεγα, είναι πιο δυνατή κι απ'το θάνατο και το φόβο του θανάτου. Μονάχα μ'αυτήν, μόνο με την αγάπη κρατιέται και κινείται η ζωή.

Μετάφρ. Ελ Κυριακίδου-Δημητρίου, "Ν.Εστία" 15/5/1984)

ΣΙΜΟΝΗ ΒΕΛ

ΜΙΑ ΦΩΤΕΙΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Της Λιλίκας Νάκου

Η Σιμόνη Βελ ήταν μια από τις φωτεινές και δυναμικές παρουσίες που φέρνουν ένα μήνυμα στους ανθρώπους. Η σκέψη της ήταν προσηλωμένη στη δυστυχία του κόσμου. Αλλά όπως έβλεπε και την ομορφιά παντού, ήθελε να δώσει στους ανθρώπους τον τρόπο να λυτρωθούν από την αγωνία τους. Αυτό ήταν το μήνυμά της.

Πολλοί την παρομοιάζουν με τον Πασκάλ. Κατοικείτο, όπως αυτός, από μια δύναμη και από μια φλόγα. Όμως ο σύγχρονος Γάλλος φιλόσοφος Γκαμπριέλ-Μαρσέλ δεν την τοποθετεί ανάμεσα στους φιλοσόφους. Όπως γράφει ο ίδιος, η Σιμόνη Βέλ ζητά από τους ανagnώστες της να της έχουν εμπιστοσύνη.

Πιστεύει στη λύτρωση του ανθρώπου από την ψυχική του αγωνία, φτάνει να θελήσει να δοκιμάσει ν'αλλάξει στάση απέναντι στη ζωή.

Την Σιμόνη Βελ τη γνώρισα σε μια διάλεξη που γινόταν στην αίθουσα του ξενοδοχείου "Λουτέτσια" στο Παρίσι, στα 1937 (...)

Η αίθουσα ήταν γιομάτη από ανθρώπους των γραμμάτων, της Τέχνης και της επιστήμης. Μετά τη διάλεξη, θα γινόταν και διαλογική συζήτηση. Ξαφνικά άνοιξε η πόρτα και μπήκε μια νέα γυναίκα. Ήταν κάπως ατημέλητα ντυμένη. Ήρθε και κάθησε ακριβώς απέναντί μου, γύρω από το πελώριο τραπέζι που βρίσκονταν στη μέση της αίθουσας. Μόλις αντίκρισα το πρόσωπό της, τα μάτια μου λές και δεν μπορούσαν να ξεκολλήσουν απ'αυτό. Η σκέψη μου επίσης δεν μπορούσε να κάνει άλλο παρά ν'ασχοληθεί με την παρουσία της (...)

Το έργο της τότε ήταν άγνωστο, κλεισμένο μέσα σ'ένα συρτάρι. Έγραφε τις σκέψεις της στα τετράδιά της μόνο για τον εαυτό της, για να ξεκαθαρίσει τί είχε μέσα στο μυαλό της. Σε κανέναν δεν είχε εμπιστευθεί τα γραφόμενά της.

Έπρεπε οι περιστάσεις να'ρθούνε έτσι, να βρεθεί κατατρεμένη σαν Ισραηλίτισσα, να κατεβεί στη Μασσαλία, κυνηγημένη από τους

Γερμανούς, και να εμπιστευθεί τα τετράδιά της στον Γουσταύο Τιμπόν και στον πάτερ Περέν, που βοηθούσαν τους Ισραηλίτες. Και αφού πέθανε στα 1943, σε ηλικία τριάντα τεσσάρων χρονών (ο Πασκάλ πέθανε τριανταεννέα) να γίνει μια φυσιογνωμία, που όπως λέει ο Γκαμπριέλ Μαρσέλ, από αυτές, που όχι μόνο φωτίζουν με πύρινες γραμμές την εποχή τους, αλλά και τη μελλούμενη ιστορία του κόσμου (...)

Όταν έγινε καθηγήτρια στο Λύκειο του Πουϊ, οι γονείς των μαθητριών της ζήτησαν να την μεταθέσουν αλλού. Την κατηγορήσαν ως κομμουνίστρια, γιατί είχε λάβει μέρος στη διαδήλωση που κάνανε οι άνεργοι εργάτες. Την κατηγορήσαν επίσης ότι έκανε παρέα με εργάτισσες, ότι τριγύριζε γύρω από τα εργοστάσια και ότι σε συγκεντρώσεις τους μιλούσε και τους μάθαινε με τί τρόπο να ζητήσουν το δίκιο τους!

Η αθλιότητα, η φτώχεια, η εκμετάλλευση των εργατών την επαναστατούσε, όπως και η υποκρισία της αστικής τάξης. Ως καθηγήτρια edίδαξε σε πολλά κολλέγια της Γαλλίας. Κατείχε περίφημα την αρχαία ελληνική γλώσσα, όπως και την ελληνική φιλοσοφία. **Έλεγε μάλιστα πώς η σκέψη της έβγαινε από τους Έλληνες.** Είχε κι' αυτή ένα "δαιμόνιο" μέσα της που δεν την άφηνε ποτέ σε ησυχία (...)

Ξαφνικά, στα 1936 (είχε αρχίσει ο πόλεμος στην Ισπανία εναντίον του φασισμού), τα παρατά όλα και φεύγει. Ήταν τότε καθηγήτρια στο Λύκειο του Μπούρζ. Αφήνει τη θέση της, τους γονείς της, και πηγαίνει και κατατάσσεται σ' ένα εθελοντικό τάγμα ξένων που έφευγε να πολεμήσει τους φασίστες στην Ισπανία. Όταν τη φώναξε και της ζήτησε το λόγο ο διευθυντής του κολλεγίου, του απάντησε:

-Η φωνή της συνείδησής μου, αυτό μου επιτάσσει να κάνω.

Αποχαιρέτησε τους έντρομους και απελπισμένους γονείς της περνώντας από το Παρίσι και έφυγε. Πολέμησε, όπως ομολόγησαν οι συμπολεμιστές της, γενναία. Αλλά πληγώθηκε και έπαθε ένα μεγάλο έγκαιμα στο πόδι. Ανακάθεται να ξαναγυρίσει στη Γαλλία. Δεν παύει όμως να λέει δυνατά σε όλους ότι ο φασισμός είναι ο μεγάλος κίνδυνος στην Ευρώπη, και ότι πρέπει να πολεμηθεί όπου και να βρίσκεται. Αλλιώς θα κυριαρχήσει παντού. Ποιός την πίστευε όμως τότε; (...)

Όταν τελείωσε η διάλεξη και άρχισε η συζήτηση, η Σιμόνη Βελ σηκώθηκε. Είχε τις αντιρρήσεις της. Είτε ποιά ήταν και πώς γύριζε κι αυτή από το μέτωπο (...)

Γύρω από την Σιμόνη Βελ γινότανε ένας κύκλος από προσωπικότητες, από δημοσιογράφους.

“Εμένα θα προσέξει τώρα;” σκέφτηκα. Καί είχα απελπιστεί πως θα την πλησίαζα. Ήθελα να μου έλεγε και μένα κάτι που θα ενδιέφερε τους αναγνώστες της εφημερίδας που αντιπροσώπευα. Μα ξαφνικά ήρθε κοντά μου, αφού πρώτα χαιρέτησε όλους τους άλλους.

-Είστε βέβαια, Ισπανίδα; μου λέει. Σας πρόσεξα πολλή ώρα πριν. Θα θέλετε ασφαλώς να μάθετε νέα από την πατρίδα σας...

-Η πατρίδα μου είναι η Ελλάδα, της απήντησα χαμογελαστά.

Δεν πρόφταξα να πω μια λέξη παρα-πάνω και η Σιμόνη Βελ, προς μεγάλη έκπληξη για όσους μας κοιτάζανε, με άρπαξε και με έσφιξε κοντά της.

-Μα νοιώθω κ'εγώ να είμαι Ελληνίδα! μου λέει. **Η σκέψη μου όλη πηγάζει από τους Αρχαίους Έλληνες.** Δεκατεσσάρω χρονώ διάβαζα στο κείμενο τους στωϊκούς σας... Ελάτε να φύγουμε μαζί από δω... Έσκασα εδώ μέσα... Είναι πολύς ο κόσμος...

Και τραβώντας με από το χέρι, βγήκαμε στη Λεωφόρο. Φώναξε ένα ταξί και μ'έβαλε μέσα. Είπε στο σωφέρ να μας οδηγήσει σ'ένα δρόμο κοντά στον κήπο του Λουξεμβούργου. Ήταν ένας στενός δρομάκος, κοντά στο θέατρο “Οντεόν”. Στο βάθος του δρόμου υπήρχε ένα ήσυχο καφενείο και εστιατόριο δίπλα, μέσα σε μια μεγάλη αυλή. Θύμιζε λίγο, εκεί, παλιά Αθήνα (...)

-Οι γονείς μου κάθονται εδώ δίπλα, μου είπε, σε διαμέρισμα. Μά έρχομαι εδώ με τους φίλους μου για να μην τους ανησυχώ(...)

Πιστεύω ότι ο καθένας μας σήμερα είναι υπεύθυνος για όλα τα στραβά και για όσες αδικίες γίνονται στον κόσμο... Ακούω, ξέρετε, πολύ καθαρά αυτή τη φωνή της συνειδήσης που με ξεσηκώνει. Μου μιλά επιτακτικά: “Θα κάνεις τούτο” μου λέει. Όταν εργαζόμουν στο Κολλέγιο του Πουί, πήγαινα κάθε εβδομάδα στο Σαιντ- Ετιέν, όπου, όπως θα ξέρετε, είναι εργατούπολη, με δίπλα τα μεγάλα εργοστάσια. Γνώρισα και τους εργάτες των μεταλλείων. Είδα τη ζωή τους από κοντά. Για φανταστείτε έναν άνθρωπο να εργάζεται δέκα ώρες κάτω από τη γή!... Αφήστε την αθλιότητα της ζωής τους πάνω στη γή και σε τί τρώγλες κατοικούνε... Εγώ σκεφτόμουν, θα μπορούσα ποτέ να ζήσω με τέτοιες συνθήκες; Η φωνή, μέσα μου, της συνειδήσης δεν μ'άφηνε ήσυχη. Μου έλεγε: **“Τί κάνεις εσύ για τον πλησίον σου;”** (...)

Η ψυχή τους, ή αυτό που λέμε ψυχή, χρειάζεται αγάπη, χρειάζεται να μάθει να βλέπει την ομορφιά στον κόσμο. Αλλά πώς να την βλέπει, όταν ο εργάτης γυρίζει από τη δουλειά του αποκαμωμένος από την κούραση και αποβλακωμένος από μια εργασία δίχως ενδιαφέρον; Να γυρίζει μια βίδα λόγου χάρη, επί οκτώ ώρες ή δέκα, κάνο-

ντας διαρκώς την ίδια κίνηση; Για να καταλάβεις καλά τη ζωή του εργάτη, πρέπει και σύ ο ίδιος να γίνεις εργάτης, μου έλεγε.

Πρόσεξα τη Σιμόνη Βελ όσο μιλούσε. Παρατηρούσα το πρόσωπό της. Λές και έπαιρνε μια λάμψη και πως φωτιζόταν από τα μέσα. Γινόταν σχεδόν ωραία. Ένοιωθα άνετα μαζί της και όλο με κατακτούσε. Καταλάβαινα πως βρισκόμουν μπροστά σε άνθρωπο, όχι συνηθισμένο. Τέλος την ρώτησα αν ποτέ της είχε εργαστεί σε εργοστάσιο.

-Ναί, δούλεψα στα εργοστάσια Ρενώ. Πήρα άδεια δίχως αποδοχές από την εκπαίδευση για ένα χρόνο και γίνηκα εργάτρια. Νοίκιασα ένα δωματιάκι κοντά στο εργοστάσιο, και το βράδυ, ψόφια από την κούραση, αποβλακωμένη από το να κάνω την ίδια κίνηση επί οκτώ ώρες, δεν είχα διάθεση ούτε να διαβάσω!... Τότε θυμήθηκα τα λόγια του Άξλεϊ που λέγει πώς: από τη μια στιγμή στην άλλη η ζωή του ανθρώπου μπορεί να γίνει μια κόλαση!...

Συνδέθηκα με εργάτριες. Το πνευματικό τους επίπεδο πώς να μὴν είναι χαμηλό, όταν τίποτα το πνευματικό, καμία ομορφιά δε φτάνει ως τις ψυχές τους; Η Σιμόνη Βελ υπέφερε διπλά ίσως από τους άλλους εργάτες. Ο Γκαμπριέλ Μαρσέλ λέγει ότι για τον διανοούμενο είναι πολύ πιο δύσκολο να προσαρμοστεί σε μια χειρωνακτική ή μάλλον μηχανική δουλειά. Γι'αυτό και η θυσία της ήταν μεγάλη. Άρχισε να υποφέρει από φρικτούς πονοκεφάλους, από το στομάχι της. Έπρεπε να σωπαίνει στις φωνές και καμιά φορά τις άδικες παρατηρήσεις του αρχιεργάτη, που ούτε υποπτευόταν ποιά ήταν! (...)

- Μα για μένα, συνεχίζει να μου λέει, όλοι .οι άνθρωποι, σε όποια τάξη και να ανήκουν, είναι όχι μόνο σαν φίλοι μου αλλά τους νοιώθω αδέρφια μου! Έχω το αίσθημα πώς όλοι μας είμαστε το ίδιο. Από την ίδια ύλη φτιαγμένοι και από την ίδια πηγή βγαλμένοι. Έλάχιστες είναι οι διαφορές μας. Και αν υπάρχουν, εμείς οι άνθρωποι τις δημιουργήσαμε, περιορίζοντας τον συνάνθρωπό μας μέσα σε όρια μιξέριας, αμορφωσιάς, τάξεων. Και τέλος τον στραβώσαμε. Αν και σεις ή κ'εγώ ζούσαμε μέσα στις άθλιες συνθήκες, μέσα σε τρώγλες, όπως είδα να ζούνε τους ανθρώπους στο Σαίντ-Ετιέν, στην εργατοúπολη, πολύ αμφιβάλλω αν είχατε διάθεση να με ακούτε τώρα να φλυαρώ, και εγώ η ίδια να έχω διάθεση να διαβάσω και να καταλάβω τον Πλάτωνα!...

Ο μόνος που μπόρεσε και πέρασε στην τρώγλη που κατοικούσα (ευτυχώς ήμουν μοναχή σαν εργαζόμενιν στα εργοστάσια Ρενώ) ήταν ο ...Χριστός! Δεν λέω ο Χριστός Σας, γιατί δεν είμαι όπως σας είπα

χριστιανή, αλλά απλώς ο Χριστός. Η μεγαλύτερη φυσιογνωμία που πέρασε πάνω στη γή. Η μεγαλοφυΐα του έγκειται πως δεν είπε πολλά και δυσνόητα πράγματα. Αλλά αυτά τα λίγα και τα απλά πράγματα που είπε, αναποδογύρισαν έναν κόσμο και δώσαν συνείδηση στον άνθρωπο. Πολλοί είναι που υποστηρίζουν πως ο χριστιανισμός απέτυχε. Και εγώ πάλι πιστεύω ότι, αν όλοι μας έως τα σήμερα έχουμε κάποια συνείδηση μέσα μας και ξεχωρίζουμε ποιο είναι το καλό και το κακό, αυτό το οφείλομε στα λίγα λόγια που μας φτάσανε, - του Χριστού : **“Αγαπάτε αλλήλους”**. Το είχε ποτέ πεί έτσι απλά κανένας από τους μεγάλους φιλοσόφους (...)

Θυμούνται κάποιο σχόλιο που διάβασα μιας φράσης του Αισχύλου στον “Προμηθέα”. Μου έκανε τότε έντύπωση και το θυμάμαι ακόμα. Λέει: “Είναι καλό ν’αγαπά κανείς παραπολύ. Όταν η τρέλα της αγάπης κυριεύσει έναν άνθρωπο, τότε τον μεταμορφώνει”. Έτσι και μένα, η αγάπη αυτή για τον Χριστό σας με άλλαξε τελείως. Και όμως δεν βαφτίστηκα, δεν γίνηκα χριστιανή!.. Φοβάμαι να βάλω την αγάπη μου μέσα σε φράγματα, να την κλείσω μέσα στα δόγματα των αββάδων. Η αγάπη μου έτσι είναι απεριόριστη. Πολλές φορές κατάκοπη από την εργασία, απελπισμένη από τους ανθρώπους, κάθομαι και σκέφτομαι: “Ω, άς ήμουν ένα βοτσαλάκι πάνω στη γή που πάτησε ο Χριστός! Να ήμουν ένα απλό πετραδάκι που να άγγιζαν τα θεία του πόδια. Και συγκεντρώνω όλη μου τη σκέψη εκεί. Και τότε γίνεται το θάμα μέσα μου. Νοιώθω τη χάρη Του να με πλημμυρίζει, και γνωρίζω έτσι τη χαρά.

Και το πρόσωπο της Σιμόνης Βελ πήρε μιάν άλλη έκφραση λέγοντας τα λόγια αυτά. Μια έκφραση που δεν περιγράφεται. Ένοιωσα ξαφνικά κ’εγώ, σαν αδιάκριτη, να κοιτάζω το πρόσωπό της που μεταμορφωνόταν μπροστά μου και έπαιρνε μια θεία ομορφιά. Δεν ένοιωσα να ήμουν άξια να αντικρύζω και να συμμετέχω στο μυστήριο αυτής της αλλαγής(...)

Η Σιμόνη Βελ, εκείνη την εποχή που έγραφε το έργο της “Connaissance Surnaturelle” (“Γνώσεις μεταφυσικής”), το καταπληκτικό αυτό έργο, που έκανε τον χριστιανό φιλόσοφο Γκαμπριέλ Μαρσέλ να γράψει ότι η Σιμόνη Βέλ έχει πιο ρωμαλέα σκέψη από τον Δανό φιλόσοφο Kierkegaard, και πως είναι, δίχως λυπημό για τον εαυτό της. Στο μόνο που μοιάζουν είναι ότι δεν αγαπούν και οι δυο τους τα δόγματα και ότι είναι ανελέητοι απέναντί στους λεγόμενους χριστιανούς που είναι ανακόλουθοι στα λόγια του Χριστού τους (...).

Όλη η σκέψη της Σιμόνης Βέλ βασίζεται στο πνεύμα της αλήθει-

ας. Και η αλήθεια γι' αυτήν είναι η κατανόηση και η Αγάπη. Ήταν ακόμα σαν ένας άνθρωπος που αναριχιέται με κόπο σε ένα ψηλό βουνό. Θαυμάζει γύρω του τα δάση, τα νερά που βλέπει. Μα βιάζεται να ανεβεί στην κορφή για να δει, να ολοκληρώσει τη θέα του κόσμου και ν' ανασάνει έναν άλλον αέρα, της κορφής! (...)

Η ουσία της ζωής της Σιμόνης Βελ είναι η αγάπη της στην αλήθεια. Όλο το έργο της δείχνει την ανάβασή της, σκαλί με σκαλί, πιο ψηλά στη σκέψη. Και με κόπο και αγωνία πλησιάζει αυτό που λέμε "Θεός". Η εργασία επίσης για την Σιμόνη Βελ είναι ιερή. Δικαιώνει τη ζωή, αφού θα ήταν άχρηστη δίχως αυτήν. Ύστερα, αποτελεί το καλύτερο μέσον συνεννόησης με τον συνάνθρωπό μας. Η εργασία φέρνει σε επαφή τον εργάτη με τον εργοδότη, τον συγγραφέα με τους αναγνώστες του. Δεν υπάρχει, κατά την Βελ, ταπεινή εργασία. Φτάνει να είναι χρήσιμη στον άλλον. Η ίδια η Σιμόνη Βελ εργαζόταν, όπως είπαμε, ως καθηγήτρια σε ανώτερα κολλέγια, ύστερα ως εργάτρια. Ποιά ήταν η ποιότητα της πνευματικής της εργασίας, οι τίτλοι μόνο των έργων που έγραψε, το δείχνουν ευθύς. Πρέπει να σημειωθεί ότι όλα της τα έργα δημοσιεύτηκαν μετά το θάνατό της. Ιδού ένας μικρός κατάλογος για όποιον ενδιαφέρει η σκέψη της:

“Η Αναμονή του Θεού”, 1950.

“Η βαρύτητα και η θεία χάρις”, 1947.

“Υπερφυσική γνώση”, 1950.

“Πίση και Ελευθερία”, 1955.

“Η ιδιότητα του εργάτη”, 1951.

“Προχριστιανικές διαισθήσεις”, 1951

“Ιστορικά και πολιτικά Δοκίμια” 1960.

“Φιλοσοφικά μαθήματα”, 1960

“Η Ελλάς πηγή της Δυτικής Σκέψεως”, 1953

“Γράμματα σε έναν ιερωμένο”, 1953(...)

Το έργο της δημοσιεύεται ακόμα σήμερα στις σοβαρές επιθεωρήσεις, όχι μόνο της Γαλλίας, αλλά και σε άλλες χώρες, είναι μεγάλο και θίγει όλα τα ζητήματα που ενδιαφέρουν τον σύγχρονο άνθρωπο, τον φωτίζουν και του ανοίγουν καινούργιες προοπτικές. Γι' αυτό και η Σιμόνη Βελ **σήμερα θεωρείται από τις κυριότερες φυσιογνωμίες του αιώνα μας**. Το σώμα της το γυναικείο που στα τελευταία είχε εξασπλωθεί, ήταν κυριευμένο από ένα γερό και ερευνητικό πνεύμα και από μια φλογερή ψυχή. Και επειδή ωστόσο παρέμενε γυναίκα με ευαισθησία, και καταλάβαινε την ομορφιά, μας εκπλήττει ακόμα η παρουσία της και το πέρασμα της πάνω σε τούτη τη γή (...)

Ήταν φανερό, πόσο τα μεταφυσικά προβλήματα απασχολούσαν τη Σιμόνη Βελ. Όμως από την άλλη πλευρά, της απασχολούσαν επίσης, το νού και τα κοινωνικά προβλήματα, που γι' αυτήν την τίμια γυναίκα, είχαν γίνει ζητήματα της ίδιας της συνείδησής της. Πολύπλευρο μυαλό. Διεισόδνε παντού και έριχνε το φώς της διάνοιάς της γυρεύοντας να βρεί την αλήθεια.

Η Σιμόνη Βελ σώπασε. Εκεί που μιλούσε, σαν μια αστήρευτη πηγή, έξαφνα σιωπούσε, ενώ θα επιθυμούσες ακόμα να πεί περισσότερα.

Παρατήρησα πώς η προσοχή της κείνη τη στιγμή είχε στραφεί σε μια νέα όμορφη γαλλίδα, που ταίιζε με τρυφερότητα ένα αγοράκι που καθόταν δίπλα μας.

- Ίσως να είναι η μητέρα του χαριτωμένου αυτού αγοριού, ψιθύρισε με συγκίνηση.

- Άχ Θέ μου, όλοι αυτοί οι ευτυχισμένοι και ανύποπτοι άνθρωποι, σαν συλλογίζομαι πως μπορούν από τη μια μέρα στην άλλη να γνωρίσουν τη δυστυχία και τη φρίκη του πολέμου! Η νέα αυτή γυναίκα πιθανόν να σκοτωθεί και το αγοράκι να γνωρίσει την πείνα και τους βομβαρδισμούς! Καίγεται μέσα μου η καρδιά μου. Και να μην δύναται να κάνει κανείς τίποτα για να εμποδίσει τη συμφορά...”

Την κοίταξα με απορία, και μέσα μου άθελα σκεφτόμουν: “Γιατί τώρα τα λέει αυτά; Γιατί κάνει την Κασσάνδρα και χαλά τη συμπαθητικιά ατμόσφαιρα που ήταν εκεί μέσα δημιουργημένη;” Έξω, η λεωφόρος των Ηλυσίων Πεδίων ήταν πλημμυρισμένη από κομπό κόσμο, τα καφενεία κατάμεστα από ανθρώπους, από όλα τα μέρη της γής, που είχαν 'ρθει να χαρούνε την ομορφιά του Παρισιού, το καλοκαιριάτικο αυτό απόγεμα.

- Θα με λέτε Κασσάνδρα ασφαλώς μέσα σας, μου έκανε η Σιμόνη Βελ, σαν να μάντεψε πραγματικά τη σκέψη μου. Μα διαβάσατε σήμερα με προσοχή τον τελευταίο λόγο του Χίτλερ; Σίγουρα σε λίγο θα χτυπήσει τη Γαλλία. Ίσως κατακτήσει ολόκληρη την Ευρώπη! Η καρδιά μου σπαράζει... Βλέπω αυτή την ανύποπτη νέα γυναίκα που ταίιζει το αγοράκι της. Έχω την προαίσθηση ότι στα πεζοδρόμια, εδώ στα Ηλύσια, θα πατήσει μπότα γερμανική!! Άμα τα λέω στους δικούς μου αυτά, με λένε τρελή. Είναι φοβερό αυτό που προαισθάνομαι. Μακάρι να μην ήμουν έτσι...

Τα μάτια της ξαφνικά πλημμύρισαν δάκρυα, και το προσωπό της έμοιαζε σαν μικρού κοριτσιού που το έχουν μαλώσει...

Σωπάσαμε και οι δυό. Το κέφι μου και μένα είχε μονομαίας χα-

λάσει. Στο τέλος, τη ρώτησα κ'εγώ, ανοιχτά, σαν να ήταν καμιά μάντισσα. Αλλά είχα κ'εγώ τον καημό μου, τον τόπο μου.

-Καί για την Ελλάδα τί νομίζετε; Γιατί εμάς να μας χτυπήσανε οι Γερμανοί; Τί μας χρειάζονται;

-Μά, καπερή μου φίλη, πού βρίσκεστε; Δεν καταλαβαίνετε ότι ο Χίτλερ, από τους λόγους του φαίνεται καθαρά πως θέλει να γίνει κυρίαρχος του κόσμου; Φυσικά, θα περάσουν από την Ελλάδα για να πάνε στη Αίγυπτο! Η χώρα σας είναι ένα σκαλοπάτι-ήταν πάντα ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή. Δεν βλέπετε πού φτάσαμε, πώς τελειώνει μια εποχή της ιστορίας;(...)

Χωρίσαμε ωστόσο και οι δυό θλιμένες.

-Φεύγετε, λοιπόν, αύριο για την Ελλάδα! Κρίμα που δεν μπόρεσα ποτέ ως τα τώρα να ρθώ **να προσκυνήσω τη γή, που απομένουν ακόμα τα χνάρια των θεών σας! Την Ελλάδα τη νοιώθω σαν πνευματική μου Πατρίδα.** Τώρα είναι αργά για μένα, για να ρθώ...

-Μα γιατί τα λέτε αυτά; είστε τόσο νέα...

Θα ρθείτε μετά τον πόλεμο... της είπα.

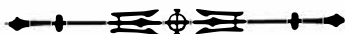
-Όταν μετρηθούμε μετά τον πόλεμο, θα λείπουμε πολλοί. Μά άς προσπαθήσουμε να αντιμετωπίσουμε με θάρρος την καταστροφή που έρχεται... Είμαι βέβαιη πως αργότερα θα δημιουργηθεί ένας άλλος κόσμος με κοινωνική δικαιοσύνη, με ελεύθερη σκέψη. Οι άνθρωποι μια μέρα θα αποβάλουν τις παρωπίδες από τις διάφορες θεωρίες τους και ίσως μπορέσουν να νοιώσουν την έννοια του Θεού, **που είναι αμονία, αγάπη...**

Σαν βγήκαμε έξω από το κατάστημα Μενιέ, με χαιρέτησε και ξαφνικά με έσφιξε κοντά της(...)

Ποτέ πιά δεν θα ξανάβλεπα την Σιμόνη Βελ. Πέθανε στην Αγγλία, στο Άσφορτ, στις 24 Αυγούστου 1943, στο σανατόριο, πασχίζοντας πάντα, άν και άρρωστη, να γυρίσει στη Γαλλία. Ήθελε να λάβει μέρος στην Αντίσταση. Αλλά δεν πρόφταξε.

Πέθανε, αλλά σ'όσους είχαμε την τύχη να την γνωρίσουμε, η παρουσία της μένει ζωντανή μέσα μας. Άλλωστε, δεν έμοιαζε, όπως είπα παραπάνω με καμιά άλλη γυναίκα, ούτε με κανέναν άλλον στον κόσμο. Ήταν μοναδική.

(Από τη "Νέα Εστία" τόμος ΟΣΤ, 1964, σελ. 949-955)

Η όψη του προσώπου και ο ψυχικός κόσμος

*Α. Από τις γραφές του Αγίου Σιλουανού του Αθωνίτη
(1866-1938)*

Εγνώριζα ένα παιδί. Η όψη αυτού ήταν αγγελική ταπεινή, σεμνή πρᾶα. Πρόσωπο λευκό και ρόδινο, μάτια φωτεινά, αγαθά και ήρεμα. Μετά λίγα έτη άρχισε να ζεί άσωτα έχασε τη χάρη του Θεού. Και σε ηλικία τριάντα περίπου ετών έμοιαζε προς άνθρωπο και προς δαίμονα, προς θηρίο και προς ληστή και όλη η όψη αυτού ήταν απαίσια και φοβερή.

Εγνώριζα ακόμη μια κοπέλα, πολύ ωραία, που είχε πρόσωπο φωτεινό και ευχάριστο, ώστε πολλοί φθονούσαν την ομορφιά της, αλλά με αμαρτωλό βίο έχασε αυτή τη χάρη και έγινε θέαμα βδελυρό.

Είδα όμως και το αντίθετο, δηλαδή ανθρώπους που ήρχοντο στη Μονή και είχαν πρόσωπο παραμορφωμένο από τις αμαρτίες και τα πάθη, αλλά με τη μετάνοια και τον ευσεβή βίο άλλαξαν και έγιναν ωραίοι στην όψη.

Ακόμα ο Κύριος έδωσε σε μένα να ιδώ κατά την ώρα της εξομολόγησης τον Πνευματικό όμοιο προς τον Χριστό. Αυτός στεκόταν και άστραφτε κατά θαυμάσιο τρόπο και, αν και ήταν κατ'άλευκος γέροντας, το πρόσωπο αυτού ήταν λαμπρό και νεανικό. Κατά τον ίδιο τρόπο είδα έναν επίσκοπο την ώρα της Θείας Λειτουργίας. Είδα ακόμη τον Πατέρα Ιωάννη της Κρονστάνδης, ο οποίος καίτοι εκ φύσεως ήταν κατά την όψη συνήθης άνθρωπος, εν τούτοις από τη χάρη του Θεού, το πρόσωπο αυτού ήταν εύμορφο ως αγγέλου, και επιθυμούσε κάθε ένας να τον βλέπει.

Έτσι η αμαρτία παραμορφώνει τον άνθρωπο, ενώ η χάρης τον κατακοσμεί.

Αρχ. Σωφρονίου (Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, σελ 485.

Το κείμενο έχει αποδοθεί στη νεοελληνική.

Β. Από τη “Φιλοκαλία”

Η εξωτερική εμφάνιση του προσώπου συµµεταβάλλεται, εκ φύσεως, µε την εσωτερική κατάσταση της ψυχής (...) Εκείνος που καλλιεργεί φαύλους λογισµούς, έχει σκοτεινό και άγριο πρόσωπο (...)

Εκείνος όμως που καλλιεργεί στην καρδιά του αγαθά και αθάνατα φυτά, έχει χαρούμενο και λαμπρό το πρόσωπο.

Όσιος Νικήτας Στηθάτος (1000 μ.Χ)

τόμος 4ος σελ 31-33.

Αναφορά από τον Πλάτωνα

Ένα ωραίο σώμα δεν μπορεί με την ωραιότητά του να κάμει και την ψυχή τέλεια, αλλά το αντίθετο συμβαίνει, μια τέλεια ψυχή με την αρετή της κάμει το σώμα όσο μπορεί να γίνει καλύτερο.

(“Πολιτεία”, 403D)

Όποιου το σπίτι το δέρνουν συμφορές, άς μη φοβάται, αν τιμά τους θεούς. Στο τέλος, οι καλοί ανάμειβονται, ενώ οι κακοί, τέτοιοι που είναι ακριβώς, ποτέ δε θα βρουν την ευτυχία.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ (Ιων 1619-1622)

Καμιά θυσία και καμμία πράξη σου δεν θα είναι εις τους θεούς περισσότερο ευχάριστη, από την ορθή και αληθινή γνώση σου γι'αυτούς και τότε θα αποφύγεις τη δεισιδαιμονία, που δεν είναι μικρότερο κακό από την αθεΐα.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ (Περί Ίσιδος και Οσίριδος 355D)

Ο Διονύσιος Σολωμός πραγματικός φιλόανθρωπος

*Από το βιβλίο του Κ.Καιροφύλα
“Ο άγνωστος Σολωμός”, Αθήνα 1927, σελ. 166*

“Ο Δε Βιάζης αφηγείται ότι σεβαστός Ζακύνθιος ιατρός του διηγέθη ότι ευρισκόμενος εις την Κέρκυραν ως φοιτητής, είδε μίαν ημέραν τον ποιητήν ακολουθούμενον από επαίτας. Επειδή έτυχε να μην έχη χρήματα, επήγε εις ένα αρτοπώλην και τον διέταξε να δώση εις αυτούς όσον ψωμί ήθελαν και να στείλη έπειτα εις αυτόν τον λογαριασμό. Εβοήθει σημαντικώς πολλάς οικογενείας εν Κερκύρα, ιδίως δε διαφόρους Ιταλούς λογίους πρόσφυγας.

Μίαν ημέραν έμαθεν ότι επρόκειτο να γίνη έξωσις από την οικίαν όπου κατώκει μια πτωχή οικογένεια με εξ παιδιά και πατέρα κατάκοιτον. Αμέσως εκάλεσε τον ιδιοκτήτην την οικίας, του εξώφλησε όλα τα οφειλόμενα και του προεπλήρωσεν ενός έτους ενοίκιον. Όταν το έμαθεν η δυστυχής μητέρα, επήγε εις τον ποιητήν δια να του εκφράση την ευγνωμοσύνη της. Αλλ’ο Σολωμός, με προσποιητήν έκπληξιν της απήντησε: - Δεν ξέρω τι μου λές, Χριστιανή μου !

Από το λόγο του Σωκράτη στην απολογία του:

“Σεις δε ίσως με καταδικάσετε σε θάνατο, ύστερα όμως την υπόλοιπη ζωή σας, θα την περάσετε μέσα σε νάρκη, εκτός αν σας λυπηθεί ο Θεός και κάποιον άλλο σας στείλει μετά από μένα”.

Πλάτωνα (Απολογία Σωκράτη, 31Α)

Με ένα παξιμάδι!

Λόγοι του Γέροντα Παϊσίου (1924-1994)

“Καλή είναι η γνώση, καλή είναι η μόρφωση, αλλά, αν δεν αγιασθούν, είναι χαμένα πράγματα και οδηγούν στην καταστροφή.

Ήρθαν μια φορά στο Καλύβι μερικοί φοιτητές φορτωμένοι με βιβλία και μου λένε: “Ήρθαμε, Γέροντα, να συζητήσουμε για την Παλαιά Διαθήκη. Ο Θεός δεν επιτρέπει τη γνώση;” Ποιά γνώση, τους λέω αυτή που αποκτιέται με το μυαλό;”. “Ναί”, μου λένε. “Μα αυτή η γνώση, τους λέω, σε πάει μέχρι το φεγγάρι· δεν σε ανεβάζει στο Θεό”. Καλές είναι οι εγκεφαλικές δυνάμεις που ανεβάζουν τον άνθρωπο στη σελήνη με δισεκατομμύρια έξοδα καυσίμων κλπ, αλλά καλύτερες είναι οι πνευματικές δυνάμεις, που ανεβάζουν τον άνθρωπο στον Θεό, που είναι ο προορισμός του (...)

Ρώτησα μια φορά έναν Αμερικάνο που ήρθε στο Καλύβι: “Τι κατόρθωμα κάνετε σαν έθνος μεγάλο που είστε;”. “Πήγαμε στο φεγγάρι”, μου απάντησε. “Πόσο μακριά είναι;” τον ρωτάω. “Ας πούμε, μισό εκατομμύριο χιλιόμετρα”, μου λέει. “Πόσα εκατομμύρια ξοδέψατε, για να πάτε στο φεγγάρι;” “Από το 1950 μέχρι τώρα, μου λέει, έχουμε, ξοδέψει ποταμούς δολαρίων”. “Στον Θεό πήγατε;” τον ρωτάω. “Πόσο μακριά είναι ο Θεός;” “Ο Θεός, μου λέει, είναι πολύ μακριά”. “Εμείς όμως, του λέω, μ’ένα παξιμάδι πάμε στο Θεό!”.

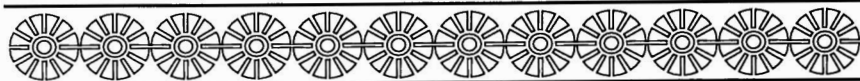
Γέροντος Παϊσίου αγιορείτου, Λόγοι Α, έκδ. Ιερών Ησυχαστηρίων

“Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος”, Σουρωτή Θεσσαλονίκης, 1998, σελ.215)

Σημείωση “Ιλισσού”:

Αφήνουμε τα λόγια του ονομαστού στο πανελλήνιο διορατικού μοναχού Παϊσίου. Δεν επιχειρούμε να τα ερμηνεύσουμε.

Ο ΗΛΙΟΣ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΘΥΤΕΡΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Του Χαράλαμπου Μπάρακλη

Ονομάζουμε Ήλιο τον αστέρα που φωτίζει τη Γη και αποτελεί το κέντρο του πλανητικού συστήματος στο οποίο ανήκει και η Γή. Ήλιος λέγεται και κάθε ουράνιο σώμα που αποτελεί το κέντρο πλανητικού συστήματος.

Ο Γάλλος Ζαν Ρισπέν, στο έργο του Ελληνική Μυθολογία⁽¹⁾, αναφέρει: “Για τον Όμηρο, ο Ήλιος είναι ο θεός, που τα βλέπει και τα ακούει όλα⁽²⁾, χωρίς να του διαφεύγει τίποτα(...) Κάθε τι ωραίο προέρχεται απ’αυτόν. είναι ο θεός της αλήθειας και της σοφίας”. Στη αρχαιότητα υπήρχε το περίφημο πελώριο άγαλμα του Κολοσσού της Ρόδου, ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου, που παρίστανε “τον θεό Ήλιον⁽³⁾”.

Ο Γκαίτε στις συνομιλίες του με τον Έκκερμαν του είπε: “Αν με ρωτήσετε εάν αρμόζη στη φύση μου να προσφέρω στον Χριστόν ευλαβική λατρεία, θ’αποκριθώ: Βεβαιότατα! Κλίνω εμπρός του, γιατί είναι η θεική αποκάλυψις των υπεροχωτέρων αρχών της ηθικής. Αν μ’ερωτήσετε εάν αρμόζη στη φύση μου να λατρεύω τον ήλιον, θ’αποκριθώ επίσης: Βεβαιότατα! γιατί είναι και αυτός αποκάλυψις της υπερτάτης θεότητας και μάλιστα η υψηλότερη αποκάλυψις που είναι δυνατόν να γνωρίσωμεν εμείς, τα τέκνα της γης. Λατρεύω σ’αυτόν το φως και τη γονιμοποιό δύναμη του Θεού, εντός της οποίας “ζώμεν και κινούμεθα και εσμέν”, εμείς και τα φυτά και τα ζώα⁽⁴⁾”.

(1). Μετάφρ. Α.Αλεξάνδρου, εκδ. Π.Κουτσούμπος, Αθήνα, αχρονολ. τόμος Β, σελ 67

(2). “Ήλιός θ’ός πάντ’εφοράς και πάντ’επακούεις” (Ιλιάδα,Γ,277)

(3). Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν “Ηλίου”,τόμος ΙΒ, σελ 197

(4). T.P.Eckermann, Συνομιλία Εκκερμαν με τον Γκαίτε, μετάφρ. Ν.Καζαντζάκη, Αθήνα 1913,σελ. 152

Ο Σπυρίδων Νάγος σε σχετική εργασία του λέει: “ Κατά τους αρχαίους μύστας, το φως του Ηλίου όχι μόνον συντρέχει εις την οργάνωσιν των μορφών μας, αλλά δι’αυτού παρέχεται προς το πνεύμα μας ό,τι απαιτείται δια να εκδηλώσει τας λειτουργίας του και να δώσει προς αυτάς την έννοια των ιδιοτήτων με τας οποίας το διακρίνουμεν. Ούτω αι ψυχικαί λειτουργίαι, ως συνήθως τας αποκαλούμεν, είναι αποτέλεσμα προερχόμενον εκ του πνεύματός μας τη συνδρομή του Φωτός του Ηλίου (...) Το Ηλιακό Φώς είναι η ζωηροτέρα εκδήλωσις της ουσίας του Θεού (...)

Δια τον ημέτερον κόσμον, με μίαν λέξιν, το Φως του Ηλίου είναι η αστείρευτος πηγή από την οποίαν αντλεί ούτος τα μέσα της ζωής και της ψυχικής του προόδου”.

Ο μεγάλος λαογράφος Νικόλαος Πολίτης, σε σχετική μελέτη του γράφει: “Της παναρχαιοτάτης του Ηλίου λατρείας λείψανα δύνανται να θεωρηθώσι τα κατά τας θερινάς τροπάς αυτού τελούμενα (...) και η προς ανατολάς προσευχή(...) Παρά τοις ορθοδόξοις διετερήθη η προς ανατολάς προσευχή, συμφώνως δε προς το έθος τούτο κτίζονται αι εκκλησίαι, όπως οι εν αυταίς έχωσι πάντοτε προς ανατολάς εστραμμένον το πρόσωπον⁽⁵⁾”.

Ο Πλάτων Δρακούλης, στο έργο του Στοιχεία Βιονομίας, αναφέρει: “Υπάρχει Ήλιος αόρατος ο οποίος με τον ορατό Ήλιο, έχει αυτή τη σχέση που έχει το πνεύμα μας με το σώμα μας.

Ο ορατός Ήλιος επιδρά στο σώμα μας. Ο αόρατος όμως Ήλιος, δηλαδή το πνεύμα του Ηλίου επιδρά στην πνευματική μας υπόσταση(...) Ο Ήλιος και τα στοιχεία τα οποία στέλνει στον πλανήτη μας είναι όχι μόνο πλήρη ζωής, αλλά και πλήρη νόησης. Αποτελούν νοητική ζωή, δηλαδή δύναμη. Ο Ήλιος είναι κάτι περισσότερο από μία σφαίρα. Είναι παρά πολύ ισχυρός νους. Είναι ένα πνεύμα από το οποίο βλέπουμε μόνο το σώμα, όπως ακριβώς από τον ευατό μας βλέπουμε μόνο το σώμα, το οποίο είναι όργανο του πνεύματός μας⁽⁶⁾”.

Ο Νίκος Καζαντζάκης ονομάζει τον Ήλιο “το πρόσωπό του Θεού”. Στο έργο του ο τελευταίος πειρασμός γράφει: “Ξύπνησε, σήκωσε το πρόσωπο κατά την ανατολή, είδε, καμίνι φοβερό, τον

(5). Λαογραφικά σύμμεικτα, τόμος Β' εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, σελ. 140-141

(6). Παράρτημα του περιοδ. Ερευνα, Ιουλ.-Οκτώβρ. 1907, κεφ. Ε, Οξφόρδη. Νέα έκδ. Ιδεοθέατρον, Αθήνα 2000. (Το κείμενο έχει αποδοθεί στη νεοελληνική).

ήλιο ν'ανεβαίνει απάνω από τον άμμο· ετούτο είναι το πρόσωπο του Θεού, συλλογίστηκε, κι έβαλε την απαλάμη μπροστά από τα μάτια του, μη θαμπωθεί. “Κύριε”, μουρμούρισε “ένα σπειρί άμμος είμαι, με διακρίνεις μέσα στην έρημο; ένα σπειρί άμμος που μιλάει κι αναπνέει και σε αγαπάει· σε αγαπάει και σε κράζει Πατέρα⁽⁷⁾. αλλά άρματα από την αγάπη δεν έχω· με αυτά κίνησα να παλέψω, βοήθαμε !⁽⁸⁾”.

Ο Νικόλαος Πολίτης, στην ίδια μελέτη του, προσθέτει: “Εις απεικονίσεις της μεταμόρφωσης του Ιησού Χριστού, ο Ηλίας παριστάνει τον Ήλιο και ο Μωϋσής την Σελήνη, όπως αυτό καταφαίνεται σε συμβολικές εικόνες της Μεταμόρφωσης που ανάγονται στα πρώτα χρόνια του χριστιανισμού, στα οποία ο μεν Χριστός παρίσταται δια σταυρού, τον δε Μωϋσή αντικαθιστά εικόνα μιας από τις φράσεις της Σελήνης ή η λατινική λέξη Luna και τον Ηλία ο ήλιος ή η λέξη Sol⁽⁹⁾”. Όπως είναι γνωστό, κατά τη στιγμή της Μεταμόρφωσης του Χριστού, εμφανίστηκαν ο Μωϋσής και ο Ηλίας⁽¹⁰⁾.

Ο Γάλλος συγγραφέας Louis Figuiet, στο βιβλίο του “η επαύριον του θανάτου”, γράφει: “Ο Ήλιος, κέντρον του πλανητικού μας συστήματος, (...) είναι για εμάς η τελική κατοικία των καθαρών ψυχών, οι οποίες αφού τελειοποιήθηκαν έφθασαν στον ύψιστο βαθμό λεπτότητας (subtilité) (...) και απολαμβάνουν την τέλεια ευδαιμονία, την απόλυτη σοφία και την χωρίς όρια γνώση⁽¹¹⁾”.

Ο αρχαιολάτρης αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ιουλιανός, από τους εξέχοντες άνδρες του ελληνορωμαϊκού κόσμου, στο έργο του “Εις τον Βασιλέα Ήλιον” καταλήγει: “Προσεύχομαι στον βασιλιά των όλων Ήλιο να είναι ευνοϊκός προς εμένα και να μου χαρίζει βίο ωφέλιμο, τελειότερη φρόνηση και εμπνευσμένο νου, και όταν η ειμαρμένη θελήσει, να μου δώσει την πιο ήρεμη αποχώρηση από τη ζωή αυτή. Είθε μετά να με ανεβάσει κοντά του για πάντα. Εάν όμως αυτό είναι περισσότερο απ'όσο αξίζουν οι πράξεις

(7). “Χαίρε, Θεέ, αφέντη, βασιλιά,

Ήλιε Πατέρα...” Κων. Μάνος, Ύμνος στον Ήλιο, Νέα Εστία, τόμος Η, 1930, σελ. 690

(8). Εκδ. Ελ.Καζαντζάκη, Αθήνα 1973, σελ. 259

(9). Ό.π., σελ. 149

(10). Ματθαίου, 17,1-3

(11). Μετάφρ. εκ της 10ης γαλλ. έκδ. Αντ. Πολυμέρη, εκδ. Γ.Φέξη, Αθήνα 1910, σελ. 115-116 (Το κείμενο έχει αποδοθεί στη νεοελληνική)

της ζωής μου, ας γίνει μετά από πολλές και πολύχρονες περιόδους⁽¹²⁾”.

Στο έργο του συγγραφέα Φιλόστρατου “Τα ες τον Τυανέα Απολλώνιον”, αναφέρεται ότι ο μεγάλος φιλόσοφος και θαυματουργός του 1ου μΧ. αιώνα, Απολλώνιος ο Τυανεύς, απευθυνόταν προς τον Ήλιον και προσευχόταν: “Αυτό το χρόνο { ώρα της ανατολής }, πηγαίνω να προσευχηθώ στον Ήλιο, γιατί πρέπει να πω τη συνηθισμένη μου προσευχή⁽¹³⁾”. Ο φιλόσοφος Ιάμβλικος, που έγραψε για τους Πυθαγορείους, αναφέρει ότι οι Πυθαγόρειοι “δεν σηκώνονται από το κρεβάτι μετά την ανατολή του Ήλιου, αλλά περίμεναν να ανατείλει για να προσευχηθούν⁽¹⁴⁾”. Ο Πλάτων αναφέρει για το Σωκράτη τα εξής: “Εκείνος έμεινε όρθιος μέχρι που χάραξε η αυγή και ανέτειλε ο ήλιος. Έπειτα, αφού προσευχήθηκε στον ήλιο απομακρύνθηκε⁽¹⁵⁾”.

Ο νεοπλατωνικός φιλόσοφος Πρόκλος συνέθεσε τον περίφημο Ύμνο προς τον Ήλιον:

“Άκουσέ με βασιλιά του πνευματικού πυρός, Τιτάνα με τα χρυσά ηνία, άκουσέ με χορηγέ του φωτός, κυρίαρχε της πηγής από την οποία ρέει η ζωή· εσύ που από το ύψος του κόσμου των πλανητών διοχετεύεις ποταμούς θείας αρμονίας, άκουσέ με. Εσύ που κατέχεις πάνω από τον αιθέρα τον κεντρικό θρόνο και έχεις για όψη σου το φωτεινό κύκλο, γεμίζεις τα πάντα με δύναμη ικανή ώστε να αφυπνίσει από τον λήθαργο τον ανθρώπινο νου. (...)”

Ο χορός των ακλόνητων Μοιρών σε υπακούει. Όταν θέλεις εσύ, εκείνες μεταστρέφουν τους μεγαλοπρεπείς ιστούς της ειμαρμένης, γιατί εσύ είσαι βασιλιάς στο υπερπέραν κι εσύ κυριαρχείς κάθε δύναμης υπεράνω μας (...)

(12). “Εύχομαι (...) ευμενή γενέσθαι τον βασιλέα των όλων Ήλιον, και δούναι βίον αγαθόν και τελειότεραν φρόνησιν και θείον νούν απαλλαγής τε την ειμαρμένην εκ του βίον πραυτάτην εν καιρώ τω προσήκοντι, άνοδόν τε επ’αντόν το μετά τούτο και μονήν παρ’αυτώ, μάλιστα μεν αίδιον, ει δε τούτο μείζον ειή των εμοί βεβιωμένων, πολ-
λάς πάνν και μυριετείς περιόδους”. (158 b-c)

(13). “Τον καιρόν τούτον άνες τω Ηλίω, δεί γάρ με την ειθισμένην ευχήν εύξασθαι.”(B,XXXVIII).

(14). “μήδ’εκ της κλίνης ανισταμένοις ύστερον ή τον ήλιον ανίσχειν, (...) αλλά τον μέν παρατηρείν όπως ανιόντα προσεύξωνται”(Περί του Πυθαγορείου βίου, 256)

(15). “Ο δε ειστήκει, μέχρι έως εγένετο και ήλιος ανέσχεν έπειτα ώχρη’απιών προσευ-
ξάμενος τω ηλίω” (Συμπόσιον 220C)

Εσύ που είσαι ο άριστος απ' όλους τους θεούς και σε στεφάνωνουν οι φλόγες, ευτυχισμένη θεέ, εσύ που είσαι η εικόνα του θεού ο οποίος γέννησε τα πάντα και ανυψώνει τις ψυχές, άκουσέ με και καθάρισέ με από κάθε αμαρτία. Δέξου την παράκλησή μου που συνοδεύεται από πολλά δάκρυα και λύτρωσέ με από τις ολέθριες κηλίδες που μολύνουν τις ψυχές (...)

Είθε με τις δικές σου παντοτε καθοδηγήσεις που αποτρέπουν το κακό, να προσφέρεις στην ψυχή μου θεία φώτιση, που παρέχει μεγάλη ευτυχία (...) και στο σώμα μου να χαρίζεις ακεραιότητα και υγεία, που μας παρέχει λαμπρά δώρα. (...) Και εάν έρθει σε μένα δυστυχία από τα περιστρεφόμενα αδράχτια της μοίρας και την περιφορά των άστρων, απομάκρυνέ την με την ακατάβλητή σου δύναμη⁽¹⁶⁾”.

16. “Κλύθι πυρός νοερού βασιλεύ, χρυσήνιε Τιτάν,
κλύθι φάους ταμία, ζωαρκέος, ώ άνα, πηγής
αυτός έχων κληΐδα, και υλαιοίς ενί κόσμοις
υπόθεν αρμονής ρύμα πλούσιον εξοχετεύων.
κέκλυθι· μεσσατήν γάρ έχων υπέρ αιθέρος έδρην,
και κόσμον κραδιαίον έχων εριφεγγέα κύκλον,
πάντα τεής έπλησας εγερσινόοιο προνοής (...)
σοί δ' υπό Μοιράων χορός είκαθεν αστυφέλικτος·
άψ δε μεταστρωφώσιν αναγκαίης λίνον αΐσης,
ευτ' εθέλεις· πέρι γάρ κρατέεις πέρι δ' ίφι ανάσσεις. (...)
αλλά θεών πανάριστε, πυριστεφές, όλβιε δαίμον,
εικών παγγενέταο θεού, ψυχών αναγωγεύ,
κέκλυθι, και με κάθηρον αμαρτάδος αιέν απάσης·
δέχνυσο δ' εκεσίην πολυδάκρυον, εκ δ' εμέ λυγρών
ρύεο κηλίδων. (...)
αιεί δ' υμετέραισιν αλεξικάκοισιν αγωγαΐς
ψνχή μεν φάος αγνόν εμή πολύλβον οπάζοις (...)
σώματι δ' αρτεμήν τε και αγλαόδωρον υγείην (...)
ει δέ τι μοιριδίοισιν ελιξοπόροισιν ατράκτοις
αστεροδινήτοις υπό νήμασιν ουλοόν άμμιν
έρχεται, αυτός έρκε τεή μεγάλη τόδε ριπή”.

(Callimachus, Cleanthes, Proclus, επιμέλεια Jo.Fr.Boissonade,

Παρίσι 1895,σελ 149-151)

Έχει διασωθεί και ορφικός ύμνος προς τον Ήλιο:

“Εισάκουσε μακάριε, που έχεις οφθαλμό αιώνιο και βλέπει τα πάντα, Τιτάνα, που λάμπεις σαν χρυσός, που βαδίζεις υψηλά, ουράνιο φώς. Συ ο αυτογέννητος, ακαταπόνητος, γλυκύ θέαμα των ζωντανών (...) που φέρεις και δίδεις φως, ποικιλόμορφε, ζωοδότη, καρποφόρε, ω Παιάν, αιιθαλή, αμόλυντε, πατέρα του χρόνου, αθάνατε, Ζευ, γαλήνιε, που λάμπεις σε όλους, περιφερόμενο μάτι του κόσμου.(...) Δέσποτα του κόσμου, φύλακα της αλήθειας, αιώνιε, υπέρτατε, βοηθέ όλων, οφθαλμέ της δικαιοσύνης, φως της ζωής (...) Εισάκουσε τους λόγους μου και φανέρωσε στους μυσταγωγημένους ανθρώπους γλυκειά και ευχάριστη ζωή⁽¹⁷⁾”.

(17). “Κλύθι μάκαρ, πανδερχές έχων αιώνιον όμμα,

Τιτάν χρυσαυγής, Υπερίων, ουράνιον φώς.

αυτοφνής, ακάμας ζώων ηδεία πρόσσιν (...)

φωσφόρε, αιολόδεικτε, φερέσβιε, κάρπιμε Παιάν,

αιιθαλής,αμίαντε, χρόνου πάτερ, αθάνατε Ζεύ,

εύδιε, πασιφαής κόσμον το περίδρομον όμμα(...)

.....δέσποτα κόσμον,

πιστοφύλαξ, αιεί πανυπέρτατε, πάσιν αρωγέ,

όμμα δικαιοσύνης, ζωής φώς(...)

κλύθι λόγων, ηδύν δε βίον μύστησι πρόφαινε”.

(Orphci Hymni, κριτική έκδοση Guilelmus Quandt, Βερολίνο 1962)

Ο Θεός σε καμμία περίπτωση και κατ'ουδένα τρόπο είναι άδικος, αντιθέτως είναι δικαιοτάτος και τίποτε δεν μοιάζει με αυτόν περισσότερο, παρά μόνο ο πιο δίκαιος άνθρωπος.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ (Θεαίτητος 176C)

“Γιατί με γυρίσατε από τον άλλο κόσμο;”

Από την εφημερίδα “Ο χρόνος”, Κομοτηνή, 24/07/01

Ο συμπολίτης επιστήμονας που διαμένει στην Αθήνα, είναι πασίγνωστος στους Κομοτηναίους, γιατί στο παρελθόν επιχείρησε να αναμιχθεί στα κοινά και το πέρασμά του σηματοδότησε τεράστιες κινητοποιήσεις.

Τώρα μεγάλης ηλικίας, αποφάσισε με τον γιό του να επισκεφθεί νοσοκομείο της Αθήνας, άγνωστο αν πήγαινε για εξετάσεις ή για επίσκεψη κάποιου δικού του.

Και στην είσοδο του νοσοκομείου ο συμπολίτης μας έπαθε ανακοπή καρδιάς, όπου επακολούθησε φοβερή κινητοποίηση, μεταφέρθηκε στις Α' βοήθειες, όντως διαπιστώθηκε η ανακοπή, αμέσως τέθηκαν σε λειτουργία όλες οι σύγχρονες επιστημονικές μέθοδοι, κινητοποιήθηκαν οι καλύτεροι γιατροί και μπόρεσε ο συμπολίτης, ύστερα από ορισμένο χρονικό διάστημα να επανέλθει στη ζωή.

Είναι απίστευτο κι όμως αληθινό, όταν άνοιξε τα μάτια μπροστά στους αγωνιώντες γιατρούς και συγγενείς του, η πρώτη του κουβέντα ήταν: Γιατί με ξαναγυρίσατε από τον άλλο κόσμο;

Κι όταν τον ρώτησαν τί ήταν αυτό που συνάντησε είπε: Μια απεριόριστη γαλήνη, μια υπέρμετρη ευχαρίστηση, μια ανεπανάληπτη σιωπή...

Πραγματικά, ικανοποιήθηκε τόσο από το ολιγόλεπτο αυτό “ταξίδι” που δίκαια θ’ αναρωτηθούν όλοι: Να ζεί κανείς ή να μη ζεί;

ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Του αείμνηστου ιατρού καθηγητή Βασίλη Παπαθεοδώρου

Η πίστη στις διαδοχικές ενσαρκώσεις των ανθρώπων πάνω στη γη είναι τόσο παλιά όσο και η ανθρωπότητα. Η πίστη αυτή έχει αποτελέσει τμήμα των αρχαιότερων φιλοσοφικών ρευμάτων και είχε σαφώς επηρεάσει την πνευματική εξέλιξη πολλών αρχαίων φυλών. Μια και η ιδέα αυτή παρατηρείται και στις δυο πλευρές του Ατλαντικού, έκανε ορισμένους να υποστηρίξουν πως προέρχεται από την ανθρωπότητα της μυθολογικής Αντλαντίδος.

Επειδή η μετενσάρκωση δεν αποτελεί ένα μεμονωμένο φαινόμενο αλλά αφορά κάθε άνθρωπο χωριστά και όλη την ανθρωπότητα γενικά, πρέπει να θεωρηθεί, υποστηρίζουν πολλοί, σαν ένας φυσικός νόμος και όχι ένας μύθος ή μια υπόθεση και πρέπει να αναζητηθεί όχι μόνο στις Ινδίες, αλλά σ'όλο τον κόσμο και στις πρωτόγονες ακόμη φυλές. Και έτσι φαίνεται πως συμβαίνει πράγματι.

Στις Ινδίες ο ινδουισμός που είναι η πιο διαδεδομένη θρησκεία και στηρίζεται στις Βέδες και τις Ουπανισάδες, παραδέχεται την επαναγέννηση με τη μορφή όμως της μετεμψύχωσης, δηλαδή της μεταβίβασης της ψυχής ακόμα και στα ζώα, για τιμωρία. Αυτό όμως σήμερα ακόμη και στις Ινδίες απορρίπτεται από τους περισσότερους.

Ο Βούδας που είναι ιστορικό πρόσωπο και γεννήθηκε γύρω στα 560 π.Χ. μπορεί να θεωρηθεί σαν ένας μεταρρυθμιστής του Ινδουισμού. Η διδασκαλία του όμως μέσα στην πατρίδα του την Ινδία, δεν στέριωσε, ενώ εξαπλώθηκε στις γειτονικές χώρες μέχρι και την Ιαπωνία. Ο ίδιος ο Βούδας (που σημαίνει φωτισμένος), λέγεται πως θυμόταν όλες τις προηγούμενες ενσαρκώσεις.

Ο Βουδισμός έχει διασπαστεί σε δυο σχολές: Μαχαγιάνα και Χιναγιάνα που έχουν διαφορές πάνω στο θέμα της μετενσάρκωσης.

Ο Βούδας παρομοιάζει τις πολλές μετενσαρκώσεις με τα μαργαριτάρια ενός περιδέριου. Κάθε μαργαριτάρι αντιπροσωπεύει

μια γήινη ζωή, αλλά το κορδόνι του περιδέρραιου αντιπροσωπεύει την ψυχή που τις συνδέει. Και στην αρχαία Αίγυπτο υπήρχε η παράδοση της μετενσάρκωσης(...) Σ'ένα αρχαίο αιγυπτιακό κείμενο, που χρονολογείται από το 3000 π.Χ. υπάρχει η εξής παράγραφος: “Πριν από τη γέννηση το παιδί έχει ζήσει και ο θάνατος δεν αποτελεί το τέλος. Η ζωή είναι ερχομός που περνά όπως η μέρα του ήλιου που πάλι επανεμφανίζεται”. Στον πάπυρο Anata (1300 π.χ.) υπάρχει η εξής περιγραφή: “ Ο άνθρωπος έρχεται πίσω στη ζωή πολλές φορές, αλλά δεν θυμάται τις προηγούμενες υπάρξεις του, εκτός καμμιά φορά στον ύπνο του ή σαν σκέψη που συνδέει κάποια συμβάντα με μια προηγούμενη ζωή. Δεν μπορεί να ορίσει το χρόνο ή τον τόπο αυτού του συμβάντος, παρά μόνο γνωρίζει πως είναι κάτι γνώριμο. Στο τέλος όλες αυτές οι διάφορες ζωές θα του αποκαλυφθούν”.

Η θεωρία της μετενσάρκωσης ήρθε στην Ελλάδα με τον φιλόσοφο Φερεκύδη που γεννήθηκε στη Σύρο τον 6ο αιώνα π.Χ. και δίδαξε στη Λέσβο όπου υπήρξε και δάσκαλος του Πυθαγόρα. Ο Πυθαγόρας ο Σάμιος, σύγχρονος του Βούδα, λέγεται πως θυμόταν πολλές ενσαρκώσεις του. Υπήρξε με το όνομα Αχθολίδης, κατόπιν ένας ψαράς στη νήσο Δήλο, στην επόμενη ζωή υπήρξε ο Εύφορβος, ο διάσημος υπερασπιστής της Τροίας που σκοτώθηκε από τον Μενέλαο. Όταν επισκέφτηκε τους Δελφούς ο Πυθαγόρας, αναγνώρισε την ασπίδα που έφερε κάποτε στην Τροία όταν ήταν ο Εύφορβος. Επειδή πολλοί αμφέβαλαν, τους ανέφερε πως στο πίσω μέρος της ασπίδας πρέπει να υπάρχει το όνομα Εύφορβος. Γύρισαν την ασπίδα και φάνηκε το όνομα. Μπορεί αυτό να είναι ένας απλός μύθος, αλλά δείχνει πως και στην Ελλάδα θεωρούσαν την μετενσάρκωση πιθανή.

Στην Αφρική είναι επίσης διαδεδομένη η υπόθεση της μετενσάρκωσης μεταξύ των διαφόρων φυλών. Στην περιοχή του ποταμού Κονγκό, πχ οι Bagongo ισχυρίζονται πως τα παιδιά μερικές φορές θυμούνται την προηγούμενη ύπαρξή τους (...) Η ψυχή δεν είναι υποχρεωμένη να πάρει το ίδιο φύλο που είχε πριν.

Ανάλογες αντιλήψεις ανακάλυψαν οι ανθρωπολόγοι και στις φυλές των Ινδιάνων της Αμερικής, στους αυτόχθονες της ζούγκλας, του Αμαζονίου και της Αυστραλίας, στους Εσκιμώους, στους Δρούζους του Λίβανου κ.α. Η μεγάλη γεωγραφική κατανομή αυτής της πίστης υποδηλώνει μια ανεξάρτητη προέλευση. Εφ'όσον η ιδέα αυτή δεν είναι αυταπόδεικτη μπορεί να πηγάζει από παρατηρήσεις

ατομικών περιπτώσεων, υπερβατικής μνήμης και ψυχικών εμπειριών.

Στη Δ. Ευρώπη παρ'όλη την επίδραση των Ελλήνων φιλοσόφων στους λόγιους, το πολύ κοινό έχει πλήρη σχεδόν άγνοια του θέματος. Μόνο τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια διάδοση της ιδέας αυτής στους νώτερους ανθρώπους κυρίως. Ίσως η αυξημένη επίδραση της υλιστικής επιστήμης είναι υπεύθυνη για την απόρριψη της μετενσάρκωσης, κυρίως γιατί επιβάλλει πως κάτι το “πνευματικό” επιβιώνει του θανάτου, πράγμα που οι υλιστικές αντιλήψεις το αποक्रούουν μετά βδελυγμίας(...)

Περίπτωση μετενσάρκωσης: Shanti Devi

Πηγή: Η περίπτωση εξετάστηκε από πολλούς ερευνητές και προκάλεσε και το ενδιαφέρον του Γκάντι που προσκάλεσε το κορίτσακι και του ζήτησε να του αναφέρει λεπτομερώς όλες τις αναμνήσεις της προηγούμενης ζωής του.

Στην αμέσως προηγούμενη ζωή της η Shanti Devi ήταν γνωστή σαν Lugdi Devi που είχε γεννηθεί στην Muttra στις 18 Ιανουαρίου 1902, μερικές εκατοντάδες μίλια από το Δελχί. Παντρεύτηκε τον Kedar Nath Choubey, έναν αξιότιμο βραχμάνο και γνωστό έμπορο, σαν δεύτερη γυναίκα του. Στις 26 Σεπτεμβρίου 1925, γέννησε ένα γιο και πέθανε μια εβδομάδα αργότερα, λόγω επιπλοκής του τοκετού, ενώ το παιδί έζησε. Μετά ένα χρόνο περίπου, στις 12 Οκτωβρίου 1926, ξαναγεννήθηκε σε μια ορθόδοξη Ινδουιστική οικογένεια στο Δελχί. Ο πατέρας της ήταν ο Rang Bahadur και μητέρα της η Prem Ryari.. Το νεογέννητο ονομάστηκε Shanti Devi, δηλαδή “Θεά της Ειρήνης”. Ήταν μάλλον ένα σιωπηλό παιδί μέχρι την ηλικία των τριών χρόνων, όταν άρχισε να μιλά για μια προηγούμενη ζωή. Στην αρχή ανέφερε διαφορετική διατροφή, ντύσιμο και στολίδια και αργότερα περιέγραψε την προηγούμενη οικογένειά της, που είχε ένα μαγαζί απέναντι στο Ναό, όπου συνήθιζαν να λατρεύουν τον Κρίσνα. Περιέγραψε τον προηγούμενο σύζυγό της επακριβώς, αναφέροντας και μια κρεατοελιά στο αριστερό μάγουλό του.

Οι γονείς της προσπάθησαν να την κάνουν να σταματήσει να μιλά γι'αυτά τα πράγματα, αλλά αυτή συνέχιζε και ζήτησε να την πάνε στην Muttra. Το Σεπτέμβριο του 1935 ένας συγγενής του πατέρα της ενδιαφέρθηκε και έγραψε όλες αυτές τις λεπτομέρειες και

τις έστειλε στο όνομα και τη διεύθυνση που του έδωσε το κοριτσάκι. Ο κ. Choubey απάντησε, επιβεβαιώνοντας την ακρίβεια των πληροφοριών και έστειλε έναν συγγενή του να δει το κοριτσάκι. Τον άνθρωπο αυτό τον αναγνώρισε σαν ένα θείο του, άντρα της Kedar Nath Choubey και τον έπεισε για την ταυτότητά της. Τότε ο προηγούμενος σύζυγος με το παιδί που είχε γίνει αιτία να πεθάνει η μάνα του, ήρθαν να δουν τη Shanti. Αυτή τους αναγνώρισε, έφτιαξε το φαγητό που άρεσε ιδιαίτερα στον Choubey και τον έπεισε με τις γνώσεις της σε ιδιαίτερες και πολύ ιδιωτικές λεπτομέρειες.

Σχηματίσθηκε μια επιτροπή έρευνας από γνωστούς επιστήμονες και μαζί με τη Shanti πήγαν στη Muttra. Εκεί το κοριτσάκι έδωσε λεπτομερείς αποδείξεις της προηγούμενής της ύπαρξης στη Muttra και περιέγραψε τα πρόσωπα που είχε γνωρίσει. Η εξεταστική επιτροπή εξεπλάγη πολύ βλέποντας να αναγνωρίζει πολλά πρόσωπα που κυκλοφορούσαν στους δρόμους της περιοχής της. Σε πολλούς κατοίκους αναγνώρισε και τα παιδιά τους και αυτοί επιβεβαίωσαν τις λεπτομέρειες που τους είχε πει.

Το κορίτσι συνάντησε τον αδελφό που είχε άλλοτε και ζούσε σε άλλη πόλη και τον αναγνώρισε. Αλλά η πιο μεγάλη έκπληξη ήταν η συνάντησή της με τους παλιούς γονείς της. Βρισκόντουσαν μέσα σ'ένα πλήθος ανθρώπων και όταν το παιδί τους παρατήρησε έτρεξε και τους αγκάλιασε και τους φιλούσε. Οι γονείς της αναγνώρισαν επίσης το παιδί σαν την κόρη τους που είχαν χάσει από καιρό και έκλαιγαν από χαρά βλέποντας πως ήδη είχε μετενσαρκωθεί.

Ο διάσημος Ινδός καθηγητής Bose, μέλος της επιτροπής, τη ρώτησε για το θάνατό της και για τυχόν αναμνήσεις από τον πνευματικό κόσμο. Είπε πως λίγο πριν πεθάνει δεν αισθανόταν κανένα πόνο και μόλις άφησε το σώμα της στην αρχή βρέθηκε στο σκοτάδι. Μετά είδε ένα έντονο φως και αισθάνθηκε να ανεβαίνει ψηλά. Εν συνεχεία συνάντησε τέσσερις νέους ντυμένους στα κίτρινα που την πήραν μαζί τους. Πέρασε από το πρώτο, δεύτερο τρίτο επίπεδο και έφτασε στο τέταρτο. Εκεί ήταν πανέμορφα, τόσο υπέροχα που δεν μπορεί να το περιγράψει. Δεν υπήρχε εκεί διάκριση μεταξύ Ινδών, Μουσουλμάνων και Χριστιανών. Είδε όλη την ιστορία της ζωής της αλλά της είπαν πως πρέπει να ξαναγυρίσει στη γη για να ενσαρκωθεί στο Δελχί και πως αυτή θα ήταν η τελευταία της ενσάρκωσης. Της είπαν και το όνομα του μελλοντικού της πατέρα. Τελικά γύρισε στο σκοτάδι της γής. Όταν μίλησε με τον Bose ήταν περίπου δεκα-

τριών ετών. Του τόνισε πως χωρίς το φυσικό σώμα μπορεί κανείς να σκέφτεται πιο έντονα και πιο βαθιά. Πως δεν είχε ανάγκη από το σώμα της γης και το μυαλό για να βλέπει, να ακούει και να αισθάνεται.

Η Shanti Devi δεν παντρεύτηκε στη νέα ζωή της γιατί αισθανόταν ακόμα στενό δεσμό με τον προηγούμενο άντρα της. Προτού πά-νε στη Muttra, η παρούσα της οικογένεια δεν είχε βγει έξω από το Δελχί. Το διάστημα μεταξύ των δύο ενσαρκώσεων ήταν 12 μήνες.

Είναι μια από τις καλύτερες και πολύ ελεγμένες περιπτώσεις. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αναμνήσεις της από τη σύ-ντομη ζωή της στον πνευματικό κόσμο.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Σήμερα καθώς ξύπνησα, είδα στα χέρια μου σταγόνες σαν από δάκρυα.

Κι όμως, απόψε δεν είχα κλάψει!

Έπειτα θυμήθηκα. Είχα ονειρευτεί

πως γίνηκα για λίγο άγγελος,

πως πέταξα απ'άκρη σ'άκρη στη γης

και μοίρασα στους ανθρώπους ψωμί,

νερό και χαρά.

Γαρυφαλλιά Παβαζούλα ("Ν.Εστία", 1/8/1994)

Να μην πείς ποτέ για οποιοδήποτε πράγμα ότι το “έχασα”, αλλά ότι το “απέδωσα”. Πέθανε το παιδί σου; Απεδόθη. Πέ-θανε η γυναίκα σου; Απεδόθη. Σου κλέψανε την περιουσία σου; Μα και αυτή απεδόθη. Όσο σου δίδεται να το έχεις, φροντίζε το, ως κάτι ξένο, όπως οι περαστικοί το ξενοδοχείο.

Επίκτητον (Εγχειρίδιο, XI)

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΩΝ ΜΑΣΩΝΩΝ

Το ακόλουθο άρθρο δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στην “Arkansas State Gazette”, την 10η Μαΐου 1849 στο περίεργο ύφος της εποχής. Δεν χρειάζεται πρόλογο, ούτε σχόλια.

Κατά την επίσκεψή μου τελευταία σε μια γειτονική πόλη, κατέλυσα στο σπίτι του φίλου μου Β-, με τον οποίο με συνέδεε μακριά και στενή γνωριμία. Προς μεγάλη μου έκπληξιν, είδα την κυρία του να διαβάζει ένα Μασωνικό έντυπο. Τη ρώτησα τί είχε συμβεί, ώστε όχι μόνον να ανέχεται τέτοια εφημερίδα στο σπίτι της, μα και να την διαβάζει τόσο εμβριθώς. Διότι εγνώριζα ότι η οικογένεια του πατέρα της ήσαν μεταξύ των πλέον ζωηρών και φανατικών αντι-μασώνων, που υπήρξαν ποτέ στη Νέα Υόρκη. Μου απάντησε ότι είχε ανακαλύψει το μεγάλο μυστικό της Μασωνίας και αν μου άρεσε, θα μου αφηγείτο πώς έφθασε σ'αυτή την ανακάλυψη. Την παρεκάλεσα να προχωρήσει. Και να τί μου είπε:

“Λίγο καιρό μετά την αναχώρησή σου από εδώ την τελευταία φορά, έμαθα προς εξαιρετική μου αποσβόλωση, ότι ο σύζυγός μου είχε γίνει Μασώνας. Το απέδωσε στην επιρροή σου και δεν χρειάζεται να αναφέρω τί αισθήματα εδοκίμασα απαναντί σου και του συζύγου μου. Κατέληξα στο συμπέρασμα ότι ολόκληρη η οικογενειακή μου ευτυχία έφθασε στο τέλος. Ωστόσο απεφάσισα να εξακολουθήσω, χωρίς να μιλήσω, την τέλεια εκπλήρωση των καθηκόντων μου ως συζύγου και μητέρας. Τρεις ή τέσσαρες μήνες αργότερα, συνέβη ένα περιστατικό που μ'έκανε ν'αμφιβάλλω για την ακεραιότητα του συζύγου μου. Ήταν μία από τις παγερώτερες νύχτες του περασμένου χειμώνα, όταν ο σύζυγός μου επέστρεψε σε ώρα πολύ περασμένη και μου είπε: “Μάργκαρετ, μπορείς να κάμεις δίχως το μάλλινο σάλι σου;” Απήντησα ότι μπορούσα. Μου εξήτησε τότε να του το φέρω, μαζί με μια κουβέρτα. Του τα έφερα και ξανάφυγε αμέσως. Η πρώτη μου σκέψη ήταν να τον ακολουθήσω. Έτρεξα στο παράθυρο και στο φώς του φαναριού

είδα έναν άλλον άνδρα, που κρατούσε ένα καλάθι και μέσα είχαν ριχτεί το σάλι και η κουβέρτα. Απομακρύνθηκαν αμέσως.

Ο σύζυγός μου γύρισε σε μισή ώρα περίπου. Περίμενα ότι το πρωί θα είχε ετοιμάσει κάποια ιστορία για να δικαιολογήσει την μυστηριώδη διαγωγή του. Αλλά δεν του απέσπασα ούτε λέξη. Απεφάσισα να έχω τα μάτια μου τέσσερα μήπως ανακαλύψω πουθενά το σάλι μου, γιατί θα μπορούσα να λύσω το μυστήριο. Και δεν πέρασε πολύς καιρός, μια μέρα στο δρόμο, που είδα μια γυναίκα να φορά το σάλι μου! Με προσπέρασε βιαστικά.

“Την αδιάντροπη!”, σκέφθηκα εκνευρισμένη και τάχυνα το βήμα μου για την παρακολουθήσω. Από δρόμο σε δρόμο έφθασα σ’ένα διαμέρισμα, όπου την είδα να βγάζει το σάλι και να στρώνεται στη δουλειά της. Από την ακόρεστη δίψα μου να μάθω το μυστικό της απιστίας του συζύγου μου, έμαθα το όνομά της και την διεύθυνσή της κι’έφυγα αμέσως για εκεί. Δεν είχε γίνει λάθος, διότι βρήκα εκεί και την κουβέρτα μου.

Τότε όμως όλο το μυστικό έλαμψε στα μάτια μου να να γράφηκε με ηλιαχτίδες στον ουρανό. Βρήκα εκεί μια ηλικιωμένη χήρα στα τελευταία της, με τρία παιδιά γύρω της, αδελφάκια της κοπέλας που είχα παρακολουθήσει με τόση υποψία. Από την ετοιμοθάνατη πήρα ένα μάθημα που δεν το είχα ονειρευθεί σε όλη τη φιλοσοφία μου, όταν μου αφηγήθηκε την ιστορία της ελεημοσύνης που είχε γίνει αφορμή τόσης δυστυχίας μου. “Δεν ξέρω, μου είπε, πώς θα ζούσαμε, άν δεν είχαν την καλοσύνη ν’ασχοληθούν με μάς δύο κύριοι, που ήρθαν μια νύχτα και μας άφησαν ένα καλάθι με προμήθειες, μια κουβέρτα, ένα σάλι και πέντε δολάρια. Μόλις άνοιξε η πόρτα έσπρωξαν μέσα το καλάθι λέγοντας: “Δεχθείτε και μή ρωτάτε”. Κι’έφυγαν, πριν προλάβουμε να ρωτήσουμε ποιοί ήσαν. Δεν γνωρίζω ποιοί ήσαν, αλλά προσεύχομαι να τους φυλάει ο Θεός, αυτούς και τους δικούς των, μακριά από κάθε θλίψη”.

Έφυγα από εκείνο το σπίτι καλύτερη από ότι το είχα επισκεφθεί”.

“Καλά, είπα, μα το μεγάλο μυστικό της Μασωνίας, που είπες πως θα μου έλεγες;”.

Μου απήντησε: “Είναι αυτό: Κάνε το καλό και μή μιλάς γι’αυτό”.

(Από το California Freemason, Σαν Φρανσίσκο, 1958)

Αλκυονίδες ημέρες

Λέγονται αι ηλιόλουστοι και μετά νηνεμιών ημέραι του χειμῶνος προς τα μέσα Ιανουαρίου περίπου. Επεκράτησε δε αι θαυμάσαι αι ημέραι να λέγονται “αλκυονίδες” εκ του ονόματος της Αλκυόνης, θυγατρός, κατά την μυθολογίαν, του Αιόλου, κυβερνήτου των ανέμων.

Η Αλκυόνη, τιμωρηθείσα δι’ ασέβειαν προς τον Δία, μετεμορφώθη εις το πτηνόν “Αλκυών” και κατεδικάσθη να επωάζει κατά τον χειμῶνα, αντί της ανοίξεως. Επειδή όμως το θαλάσσιο αυτό πτηνό αποθέτει τα ωά του εις τας όχθας των ποταμών και τους παρά την θάλασσαν βράχους, όπου τα κύματα του χειμῶνος παρασύρουν τα ωά και τους νεοσσούς, παρεκάλεσε τον Δία να την συγχωρέσει, αυτός δε λυπηθείς αυτήν, διέταξε τον Αίολον να διακόπτει περί τας 14 ημέρας τους ισχυρούς ανέμους, δια να επωάζει. Εκείθεν αι “Αλκυονίδες ημέρες”, η δε έκφρασις μεταφορικώς σημαίνει ήρεμον, γαλήνιον, ευτυχή βίον.

(Μιχαήλ Ιατρού, “Πόθεν και διατί”, Αθήνα 1972, σελ.29)

Τρία είναι εκείνα για τα οποία κάθε άνθρωπος πρέπει ν’ ασχολείται μ’ επιμέλεια. Το πρώτο είναι η φροντίδα του για την ψυχή, το δεύτερο η φροντίδα του για το σώμα και το τρίτο και τελευταίο η φροντίδα για τη σωστή χρησιμοποίηση των χρημάτων.

Πλάτωνα (Νόμοι, 743Ε)

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Εμπάθειες μετά το θάνατό του

*Από την περιοδική επιθεώρηση "Καινούργια εποχή",
Φθινόπωρο 1957*

Δεν μπορούμε ν'αποσιωπήσουμε τη στάση των επί κεφαλής της Εκκλησίας, των αντιπροσώπων της Αγάπης και της Θείας Καλοσύνης (..) Είχε συμφωνηθεί με τον οδηγό της φερετράμαξας μόλις θα έφθανε στη Λιβαδειά, να τηλεγραφούσε.

Από το πρωί της Κυριακής (4-11-58) κινητοποιήθηκε για να επιτραπεί η τοποθέτηση της σορού σε μια κεντρική εκκλησία.

Η αίγλη του Καζαντζάκη, λέγαμε, θα είχε σκορπίσει τη μαυρίλα και την κιτρινίλα και ρίχτηκε η ιδέα να ζητήσουμε την εναπόθεση του νεκρού για λαϊκό προσκύνημα, στη Μητρόπολη ή στον Άγιο Λευτέρη, μια που η κηδεία του θα γινόταν δημόσια δαπάνη. Ο αρχιμανδρίτης Νικόδημος μας παρέπεμπε στον Αρχιεπίσκοπο και προσπαθήσαμε από το πρωί να επικοινωνήσουμε μαζί του. Ο συναρχηγός των Φιλελευθέρων κ.Γ. Παπανδρέου, στενός φίλος και θαυμαστής του έργου του Καζαντζάκη, με τον ιδιαίτερό του κ. Ανδρέα Μοθωνιό ενδιαφέρθηκαν ολόψυχα για το σκοπό αυτό, κι από την πρώτη στιγμή ο κ. Παναδρέου μας υποσχέθηκε την αμέριστη συμπαράστασή του. Επίσης ο κυβερνητικός επίτροπος κ. Θ. Σπεράντζας, φίλος κι αυτός του Καζαντζάκη, κατέβαλε πολλές προσπάθειες να μεταπείσει τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κύριο Θεόκλητο.

Ακαρπες οι προσπάθειες όλων μας.

-Παραχωρείστε μια οποιαδήποτε εκκλησία, του είπαμε. Ο νεκρός, όπου νάναι, φθάνει στην Αθήνα... Σκεφθείτε, παρακαλούμε...

-Να τον τοποθετήσετε στο νεκροτομείο...

-Στο νεκροτομείο; Τον Καζαντζάκη;

-Πάρτε με σε δέκα λεπτά στο τηλέφωνο.

Επήραμε. Ξαναπήραμε. Του κάκου.

-Τοποθετείστε τον επιτέλους στους νεκρικούς θαλάμους του Α' νεκροταφείου. Δεν μπορώ σε εκκλησία, παρ'όλο ότι εκτιμώ το έργο του Καζαντζάκη, διότι αύριο θα βγούν οι εφημερίδες να με κτυπήσουν...

-Μα οι εφημερίδες τώρα θα σας ψέξουν, Μακαριώτατε.

Ο Αρχιεπίσκοπος όμως ήταν δέσμιος των παραεκκλησιαστικών οργανώσεων και των κίτρινων φύλλων.

Δεν σταματήσαμε τις προσπάθειες ίσαμε τις 9 το βράδυ, που έφθασε η φερετράμαξα και από κοντά οι στενοί φίλοι του Καζαντζάκη.

Η φωτογραφία που δημοσιεύουμε είναι πολύ χαρακτηριστική. Τρεις-τέσσερες απλοί άνθρωποι σήκωσαν το φέρετρο, που τόσο σεβασμό του έδειξαν τα Κράτη απ'όπου πέρασε και το τοποθέτησαν σ'ένα νεκρικό θάλαμο. Ο ιερέας του Α' Νεκροταφείου είχε, προφανώς, ειδοποιηθεί να απουσιάσει. Και η απουσία συνεχίστηκε ως το μεσημέρι της άλλης ημέρας, όταν ο νεκρός μας μεταφερόταν με αεροπλάνο της Ολυμπιακής Αεροπορίας στο Ηράκλειο της Κρήτης.

Αλλά και στο Ηράκλειο ο επίσκοπος Ευγένιος Ψαλλιδάκης επεθύμησε την απουσία. Μόνο όταν έγινε γνωστό πως ήρθε ο υπουργός της Παιδείας, ο αληθινά πνευματικά πολιτισμένος κ. Γεροκωστόπουλος, (όπως έχει χαρακτηριστεί από φρονούντες και αντιφρονούντες) τότε μόνο δέχτηκε να ιερουργήσει. Αλλά και πάλι μ'όλα τα πριγκηπικά στέφανα, μ'όλους τους λόγους (παραθέτουμε στο τέλος τον θαυμάσιο επικήδειο του Νορβηγού κριτικού Max Tau) και το πάνδημο Κρητικό προσκύνημα, ο επίσκοπος Ευγένιος ούτε την συγχωρετική ευχή έψαλλε, ούτε ακολούθησε ο ίδιος τη νεκρική πομπή.

Η Εκκλησία μαντάλωσε τις πόρτες στη μεγαλύτερη λογοτεχνική δόξα των ημερών μας.

Το Πανεπιστήμιο και η Ακαδημία Αθηνών έλαμψαν με την απουσία τους και αποκάλυψαν έτσι για μια ακόμα φορά πώς έχει νεκρωθεί μέσα τους κάθε ελεύθερη σκέψη.

Είναι όμως γνωστό πια πώς ο κρητικός λαός αποθέωσε το τέκνο του. Η Αθήνα στερήθηκε την τιμή (...)

Ο μεγάλος ανθρωπιστής Άλμπερτ Σβάιτσερ επισκέφθηκε τον Καζαντζάκη προ του θανάτου του στο νοσοκομείο.

Τί έγραψε στον Μαξ Τάου (Παγκ.Βραβείο Ειρήνης)

Επέρασα από το Φράιμπουργκ για να δώ τον Καζαντζάκη.

Μου είχαν πεί ότι έχει πολύ καλύτερεύσει η κατάστασή του, ότι κερδίζει βάρος και δεν έχει πυρετό. Όταν φθάσαμε μάθαμε ότι έξαφνα χειροτέρεψε. Είχε πάλι πυρετό και το σώμα του δύσκολα αντιδρούσε. Ανακάθησε στο κρεβάτι και έδινε την εντύπωση ανθρώπου που υποφέρει πολύ. Είχε κόκκινο το πρόσωπο και μεγάλη αδυναμία. Αλλά μια εξαιρετική πνευματική φρεσκάδα. Εχάρηκε που ήλθα και άρχισε αμέσως ζωνρή συζήτηση μαζί μου. Με ρώτησε για τη δουλειά μου και ύστερα μιλήσαμε για την παγκόσμια κατάσταση και τις έννοιες που δημιουργεί. Για να μην πολυκουράζεται έκανα εγώ την κουβέντα. Η ομιλία του έδινε κόπο. Έτσι του διηγήθηκα για μένα. Άκουγε με ενδιαφέρον. Θα έμεινα ως μισή ώρα μαζί του. Όταν έφυγα φιληθήκαμε. Η γυναίκα του κυριαρχήθηκε με θαυμαστό τρόπο. Δεν της απέκρυπα ότι η κατάστασή του μου έδινε μεγάλες ανησυχίες, δεν έχανα όμως την ελπίδα. Ο θεράπων γιατρός του, ο καθηγητής Χαϊλμάγερ είναι έξοχος κλινικός. Ήταν μια θαυμάσια συνάρτηση. Τα μάτια του έλαμπαν. Έδειχνε μια ζωηρότητα που έκανε βαθιά εντύπωση. Ξέχναγες ότι έχεις ένα βαρειά άρρωστο μπροστά σου. Και η γυναίκα του είχε ελπίδες...

Σήμερα Δευτέρα έμαθα ότι πέθανε και ότι η κηδεία του θα γίνει στην Ελλάδα.

Ένας μεγάλος έφυγε από κοντά μας. Είχε πολλά ακόμη να μας δώσει και ήξερε ότι ήταν καμωμένος για να χαρίζει. Τί χάνεις εσύ μαζί του! Αλλά και αυτά που μας έδωσε είναι ήδη πολλά.

29-10-57

Με αγάπη
Άλμπερτ Σβάιτσερ

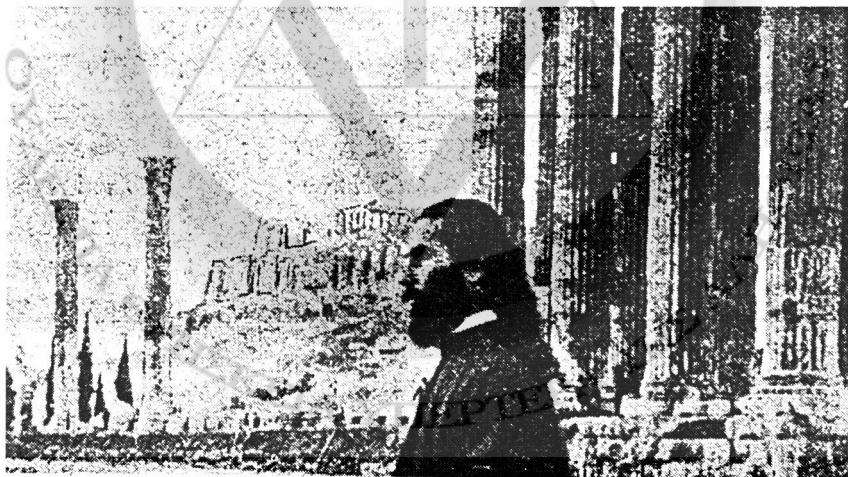

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΕΝΟΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥ

Από το λογοτεχνικό περιοδικό “Πινακοθήκη,” 1903

Δημοσιεύομεν την εικόνα του γραμματέως των Πατριαρχείων Αλεξανδρείας κ. Δημ. Καλλιμάχου. Ο κ. Καλλιμάχος φέρει από ετών το κληρικόν ένδυμα. Είναι αριστούχος προλύτης της Θεολογικής Σχολής του Εθν. Πανεπιστημίου, διετέλεσε δε γραμματεύς του συλλόγου “Ελληνισμού”. Ανήρ ευρείας παιδείσεως, αρχών φιλελευθέρων και ευφραδέστατος. Παρά τους κειμένους νόμους της Εκκλησίας, ενυμφεύθη, πείσας αυτόν την Α.Π. τον Πατριάρχην όστις προσωπικώς ηυλόγησε τους γάμους! Η πράξις του κ. Καλλιμάχου ήγειρε, ως ήν επόμενον, πόλεμον κατ’αυτού, αλλ’ούτος φύσει θαρραλέος, έμεινεν απτόητος. Οπαδός του Νορδάου, είναι πολέμιος κάθε ψεύδους κατά συνθήκην, και είναι αφοσιωμένος εις το ωραίον και ευγενές άνευ περιορισμού. Είναι συγγραφεύς πολλών θεολογικών και πατριωτικών μελετών.

(Αφήσαμε τη γλώσσα της εποχής-Ιλισός)

Σημείωση: Δεν νομίζουμε ότι είναι τυχαία η εικόνα του ιερέα με φόντο την ελληνική αρχαιότητα από την ανεπανάληπτη και φωτισμένη εκείνη εποχή της κλασικής Ελλάδος.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΗΝΥΜΑ

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΦΑΛΜΑΤΟΣ

Είναι φυσικό στους ανθρώπους να πέφτουν σε σφάλματα. Όταν όμως κανένας πέσει σε σφάλμα, αν προσπαθεί να το θεραπεύσει και δε μένει με τη γνώμη αγύριστη, τότε αυτός δεν είναι πλέον ούτε απερίσκεπτος, ούτε δυστυχής.

Σοφοκλή (Αντιγόνη, 1023-1024)

Η μεταμέλεια για τις αισχρές πράξεις είναι η σωτηρία της ζωής

Δημόκριτου (Απόσπ. 43, Diels-Kranz)

Περισσότερη χαρά νοιώθουν οι ουρανοί, για το δακρυσμένο πρόσωπο ενός αμαρτωλού που μετανοιώνει, παρά για το καθαρίσαν το κρίνο φόρεμα εκατό δικαίων.

Βίκτωρα Ουγκώ ("Οι άθλιοι", μέρος 1ο, βιβλ. 2ο, 3)

G. Dendel

Η επιστροφή του Ασώτου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ- ΜΑΪΟΣ- ΙΟΥΝΙΟΣ 2002

Είσοδος Ελευθέρα Ώρα 8μμ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

- 1 Δευτέρα, Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ιφ. Κασταμονίτη: Ο εν κρυπτώ Θεός.
- 2 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ, Ούρσουλα Βρυζάκη: Εισαγωγή στην αρχαία Ελληνική μουσική.
- 4 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ.Σιβρής: Λόγοι και παραινήσεις των μεγάλων διδασκάλων (μέρος 3ον).
- 5 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ, Σπ. Ντζιώρας: Ο “σκοτεινός” Εφέσιος φιλόσοφος.
- 9 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ, Χριστ. Αυγερινού-Λούμελ: Γνήσιοι Ενορατικοί και Ψευδοπροφήτες (μέρος 1ον).
- 11 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ, Κρ. Ιωαννίδου: Ερμής ο Τρισμέγιστος (μέρος 3ον)
- 12 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ, Ηρώ Ζάραγκα: Τα πολλαπλά πρόσωπα του Διός (επανάληψη).
- 15 Δευτέρα, Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Χαρ. Μπάρακλης:
Η φιλοσοφία στην πράξη (Γκάντι-Σβαϊτσερ)
- 16 Τρίτη ΗΛΙΟΣ, Ηρώ Ζάραγκα: Ο κρητικός λαβύρινθος
- 18 Πέμπτη ΑΠΟΛΛΩΝ, Ιφιγένεια Κασταμονίτη:
Η ενότης του παντός.
- 23 Τρίτη ΗΛΙΟΣ, Πάνελ Ομιλητών (Ηρώ Ζάραγκα, Χρ. Αυγερινού-Λούμελ, Μιχ. Γρηγορίου: Η επανενσάρκωση ως διαχρονική διδασκαλία.
- 25 Πέμπτη ΑΡΤΕΜΙΣ, Χρ. Καμαρωτάκης:
Στοιχεία της αποκρύφου ιατρικής (μέρος 5ον).
- 26 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ, Ιφ. Κασταμονίτη: Μέρες και νύχτες του Βράχμα.

ΜΑΪΟΣ

9 ΠΕΜΠΤΗ: ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ

10 Παρασκευή ΑΛΚΥΩΝ, Κρ. Ιωαννίδου: Η φωνή της σιγής.

13 Δευτέρα Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Κρ. Ιωαννίδου:

Οι Πυθαγόρειοι (μέρος 2ον).

14 Τρίτη ΗΛΙΟΣ, Μιχ. Γρηγορίου: Η Θεοσοφία και οι Διδάσκαλοι (μέρος 1ον).

- 16 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ.Σιβήρης: Στόχοι και σκοποί της φιλοσοφίας.
 17 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ, Κ. Γρηγοριάδης:Περί κακού.
 21 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ, Κρ. Ιωαννίδου:Αναζητώντας τον εσώτερο εαυτό.
 23 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ, Κρ. Ιωαννίδου:Ερμής ο Τρισμέγιστος (μέρος 4ον).
 24 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ, Μαρία Τομπουλόγλου:Μετενσάρκωση
 και οι παράλληλοι κόσμοι.
 27 Δευτέρα Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ,Γ. Κασσάρας:Η μέθοδος προς
 απόκτηση της εσωτερικής γνώσης.
 28 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ, Χρ. Αυγερινού-Λούμελ: Γνήσιοι ενορατικοί
 και ψευδοπροφήτες (μέρος 2ον).
 30 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ, Αικ. Κότση:Μαντικά & μνητικά μηνύματα
 του Ταρώ (μέρος 2ον).
 31 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ, Σπ. Ντζιώρας:Οι Ιππότει του Ναού.

ΙΟΥΝΙΟΣ

- 3 Δευτέρα Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ,Ι.Παπαδόπουλος:
 Ελευσίνα Μυστήρια (μέρος 2ον).
 4 Τρίτη ΗΛΙΟΣ, Μιχ. Γρηγορίου: Η Θεοσοφία και οι Διδάσκαλοι
 (μέρος 2ον).
 6 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ, Χρ. Καμαρωτάκης:Στοιχεία της αποκρύφου
 Ιατρικής (μέρος 6ον).
 7 Παρασκευή ΑΛΚΥΩΝ, Αν. Μιχαλάκης:Για την Ιλιάδα.
 11 Τρίτη ΗΛΙΟΣ, Ηρώ Ζάραγκα: Ο διδάσκαλος Κένταυρος Χείρων.
 14 Παρασκευή ΑΛΚΥΩΝ, Θ. Κατσιφής:Κρισναμούρτι.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΑΓΙΟΥΣ

Έφυγε από κοντά μας ένας αφοσιωμένος φίλος του “Ιλισού” και πνευματικός άνθρωπος, ο Κάρολος Αγίους.

Πιστεύουμε ότι ο εσωτερισμός του και η συνέπεια αυτού στις πράξεις της ζωής του θα τον οδηγήσουν σε φωτεινότερους κόσμους, εκεί όπου βαθύτατα ποθούσε η ψυχή του.

Καλή του πορεία.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α όρο-
φος Κωδ. 106 71, είναι ανοι-
κτά κάθε ημέρα από 10.30 -
1, εκτός Σαββάτου και Κυ-
ριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:
Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη
Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας
Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς
Λαμία: Γ. Μουτάφης
Λάρισα: Ισ. Φελλούς
Ναύπλιο: Χαρ. Μπάρακλης
Πάτρα: Αθ. Κοντοσάκης
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης
Κύπρος:
Αθην. Παπαδόπουλος
Γρ. Αυξεντίου 29
Μέγαρο Δίπα 456
Τ.Τ. 6021, Λάρινακα
Τηλ. 0465-4511 (Οικίας)

TACHYDROMIKH H THAEΦΩNIKH ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ
(χωρίς έξοδα αποστολής για παραγγελίες αξίας άνω των 10.223 Δρχ. / 30,00 Euro)

	Δρχ. / Euro
- Μετενσάρκωση (Παπύς)	3.100 / 09,10
- Η Ζωή μετά τον Θάνατο (Άννυ Μπέζαντ)	2.419 / 07,10
- Τσάκρα, Οι Πύλες της Ψυχής προς τους Αόρατους κόσμους (Κ. Λεντμπίτερ)	3.884 / 11,40
- Σύγχρονες Επιστολές των Διδασκάλων Α' (Ροζέρ ντε Πεν)	3.100 / 09,10
- Σύγχρονες Επιστολές των Διδασκάλων Β' (Ροζέρ ντε Πεν)	3.611 / 10,60
- Σύγχρονες Επιστολές των Διδασκάλων Γ' (Ροζέρ ντε Πεν)	4.497 / 13,20
- Ανώδυμη Αδελφότητα (Στέργου Χρούση)	2.521 / 07,40
- Μύστης κατά την τάξη Μελχισεδέκ (Στέργου Χρούση)	4.020 / 11,80
- Διδασκαλίες Δρυίδων (Υβ Μπερτού)	2.419 / 07,10
- Η Μυστική Ιστορία του Τεκτονισμού (Κ. Λεντμπίτερ)	4.020 / 11,80
- Το Βιβλίο του Τέκτονος Μαθητού (Όσβαλντ Βιρτ)	4.327 / 12,70
- Το Βιβλίο του Τέκτονος Εταίρου (Όσβαλντ Βιρτ)	3.816 / 11,20
- Το Βιβλίο του Τέκτονος Διδασκάλου (Όσβαλντ Βιρτ)	5.213 / 15,30
- Αρχές και Φιλοσοφία των Ελευθεροτεκτόνων του Αρχαίου και Αποδεδεγμένου Σκωτικού Τύπου. (Morals and Dogma) Α' (Α. Πικ)	7.326 / 21,50
- Αριθμημένη Πολυτελής Έκδοση (Morals and Dogma) Α' (Α. Πικ)	13.323 / 39,10
- Τεκτονικό Μουσείο (No 16) (Πέτρου Γράβιγγερ)	4.327 / 12,70
- Το Μέγα Απόρρητο Α' (Η Βασιλική Τέχνη) (Ελιφάς Λευί)	2.317 / 06,80
- Το Μέγα Απόρρητο Β' (Τα Μυστήρια των Ιεροφαντών) (Ε. Λευί) ..	3.407 / 10,00
- Το Βιβλίο των Σοφών (Ελιφάς Λευί)	2.623 / 07,70
- Η Απόκρυφος Εξέλιξις της Ανθρωπότητας (Κ. Ζιναραζαντάζα) ..	5.111 / 15,00
- Οι Διδάσκαλοι και η Ατραπός (Κ. Λεντμπίτερ)	7.496 / 22,00
- Πραγματεία επί των Αποκρύφων Επιστημών (Παπύς)	5.826 / 17,10
- Το πρόβλημα του Κακού στο Αστρικό Πεδίο. Α' (Σ. ντε Γκουαϊτά) ..	6.815 / 20,00
- Πως θα καταπολεμήσουμε την Βασκανία και τις Αρνητικές Δυνάμεις (Παπύς) ...	1.600 / 04,70
- Ο Παράκελσος και η ουσία της Διδασκαλίας του (Φρ. Χάρτμανν)	4.804 / 14,10
- Αναζητώντας τους Ροδόσταυρους (Φραντς Χάρτμανν)	2.623 / 07,70
- Αυτοκυριαρχία και Πετρωμένο με τους Κύκλους της ζωής (Χ. Σ. Λιούις) ..	3.850 / 11,30
- Η Μυστικιστική ζωή του Ιησού (Χ. Σ. Λιούις)	4.225 / 12,40
- Προσευχές από όλο τον κόσμο (Μάνν Τσίλαρ)	2.214 / 06,50
- ECCE HOMO (Λουί Κλωντ ντε Σαίν Μαρτέν)	2.214 / 06,50
- Ο Εσωτερικός χαρακτήρας των Ευαγγελίων (Ε. Π. Μπλαβάτσκι) ..	2.010 / 05,90
- Ο Θρύλος του Τέταρτου Μάγου (Χένρυ Βαν Ντάικ)	1.124 / 03,30
- Μέγα Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό (Τζον Πίκερινγκ)	16.526 / 48,50
- Αφίσα "Ροδόσταυρικός Πίνακας του Ερμητισμού και της Αλχημείας" ..	3.408 / 10,00
- 7 Γκραβούρες του Ραφαήλ Σάντι (Πολυτελής Έκδοση)	24.875 / 73,00

Ονοματεπώνυμο Τηλέφωνο
Οδός Αρ. Πόλη Τ.Κ.

(1247)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

Ταχ. Διεύθυνση: Τ.Θ. 51134, 145 10 Κηφισιά Τηλ.: 010.86.63.591 Fax: 010.62.50.513

<http://tetrakty.s.cjb.net> e-mail: tetrakty@otenet.gr

ΕΛΕΝΑ ΠΕΤΡΟΒΝΑ ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

Η μεγάλη μορφή του αποκρυφισμού,
η Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ,
επιχειρεί μία αντιδογματική
αλλά και στοιχειοθετημένη προσέγγιση
των ιερών κειμένων της Καινής Διαθήκης.

Με την βοήθεια της συγκριτικής θρησκευολογίας,
χωρίς υποκρισίες ή προκαταλήψεις,
ανιχνεύει τον Χριστιανικό «μύθο»
και τον τοποθετεί μέσα στη διαχρονική πορεία του και εξέλιξη.
Δίνει στον ιστορικό Χριστό τις πραγματικές του διαστάσεις και,
αφαιρώντας κάθε μεταγενέστερο υλιστικό επίχρισμα,
αναλύει την έννοια του αληθινού Χριστού,
του Χριστού-Πνεύματος του εντός μας ευρισκόμενου.

Και, εν τέλει, ανακαλύπτει έναν Χριστό παγκόσμιο,
που κάτω από διάφορα ονόματα
ελάμπρυνε τις μεγάλες αρχαίες θρησκείες
και τα πανάρχαια Ιερά Μυστήρια.
Έναν Χριστό που ανήκε σε όλους τους ανθρώπους,
γιατί μέσα σε όλους αιωνίως σταυρώνεται,
και αιωνίως ανασταίνεται.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Τ.Θ. 51 134, 145 10 Κηφισιά

Τηλέφωνο: 010.86.63.591 Fax: 010.62.50.513

<http://tetraktys.cjb.net> e-mail: tetrakty@otenet.gr